

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΓ'.

Συνδρομή έτησια: Έν' Ελλάδι φρ. 12, εν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. ἑκῆς. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσια. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

24 Μαΐου 1897

Τὸ κατωτέρω λαμπρὸν ἄρθρον, γραφὲν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ συγγραφέως Paul Lindau, ἐπὶ τῇ ἐνενηκονταετηρίδι τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, μετεφράσθη ἐκ τῆς γερμανικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὑπὸ τῆς Α. Υ. τοῦ πρίγκιπος διαδόχου τοῦ Sak-Meiningen Βερνάρδου, ἀνδρὸς ἐξαιρετικῶς πεπαιδευμένου καὶ γνώστου τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ἀπεστάλη δὲ πρὸς δημοσίευσιν εἰς τὴν Ἑστίαν διὰ τῆς ἐνταῦθα ἑλλογίμου Κυρίας Σοφίας Σλειμάν. Νομίζομεν ὅτι παρέχομεν ἀνάγνωσμα ἰδιαζόντως ἐνδιαφέρον εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς Ἑστίας δημοσιεύοντες ἐνταῦθα τὴν θαυμασίαν ταύτην ἀπεικόνισιν τοῦ ἀριστοτεφεροῦς Γερμανοῦ μονάρχου χαραχθεῖσαν διὰ τῆς ἀριστοτεχνικῆς χειρὸς ἐνὸς τῶν κορυφαίων Γερμανῶν συγγραφέων, ἐπιτυχῶς δὲ μετενεχθεῖσαν εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ μουστραφεοῦς πρίγκιπος τοῦ Σάξ-Μάινινγκεν.

Σ. τ. Δ.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΓΟΥΛΙΕΛΜΟΣ

Ἐκ τοῦ γένους τῶν Χοεντσόλλερν προεξέχουσι τρία γιγαντιαῖα πρόσωπα, ἅτινα δυνατῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἡμετέρου πρωσσοῦ κράτους: ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ, ὅστις ἔθηκε τὰ ἀδιασείστως στερεὰ θεμέλια, ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας, ὅστις πρὸς πείσμα πασῶν τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης κατέκτησε καὶ ἐξησφάλισε τῷ κράτει τὴν θέσιν του ὡς μεγάλης δυνάμεως, καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος, ὃ ἡ παγκόσμιος ἱστορία θέλει ἀπονεύμει ἀνεκδοιάστως τὸν αὐτὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Μεγάλου, ὃ ὅποιος διωργάνωσε καὶ ἐνεδυνάμωσε τὸ κράτος ἀναδειξάς αὐτὸ προέχον ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἔδρυσεν τὴν γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Πρωσίας. Γεγονὸς παράδοξον—δυνατὰί τις εἰπεῖν σχεδὸν θαῦμα—ὅτι ἡ δράσις τῶν τριῶν τούτων ἀνδρῶν εἶνε κεχωρισμένη ἀπ' ἀλλήλων δι' ἐντελῶς ἔσου χρονικοῦ διαστήματος ἀκριβῶς σχεδὸν ἑκατὸν ἔτων. Εἰς τὸ τρίτον τέταρτον τῆς δεκάτης ἐβδόμης, τῆς δεκάτης ὀγδόης καὶ τῆς δεκάτης ἐνάτης ἑκατονταετηρίδος ἐκτελοῦνται πάντα τὰ κατορθώματα, ἅτινα ἔχουσιν ἀποφασιστικὴν σημασίαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς τοῦ ἡμετέρου κράτους. Ἐν ἔτει 1665 συνεκροτεῖτο ἡ μάχη τῆς Φερβελίνας, τῷ 1757 αἰ τοῦ Rossbach καὶ Leuthen, τῷ 1760 αἰ τοῦ Liegnitz καὶ Torog, τῷ

1866 ἡ τοῦ Königgrätz καὶ τῷ 1870 ἡ τοῦ Sedan. Ἡ σύγχρονος ὁμως καὶ ἡ μεταγενεστέρα γενεὰ δὲν συνέδεσε μετὰ τῶν ἀνδραγαθημάτων τούτων τὰ ὀνόματα τῶν σπουδαίων στρατηγῶν. Ἐν διαυγεί αἴγλη, ἥτις περιβάλλει πᾶσαν πρωσσοικὴν ἀξίαν, ἡ ἱστορία ἀναγράφει τὰ ὀνόματα τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων μας ὡς τῶν ἀληθῶν νικητῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ὅπως ὁ Μέγας Ἐκλέκτωρ εἶνε ὁ ἥρωσ τῆς Φερβελίνας καὶ ὁ Φρειδερίκος ὁ Μέγας ὁ ἥρωσ τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου οὕτω καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος εἶνε ὁ ἥρωσ τῶν μεγάλων γερμανικῶν πολέμων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Τὸ μεγαλεῖον τῶν συγχρόνων δὲν ἐπισκιάζει, ἀλλ' ὑψώνει μόνον τὸ ἴδιον αὐτοῦ μεγαλεῖον.

Ἐκεῖνο δὲ εἶνε ἴσως τὸ μᾶλλον ἐκπληκτικὸν καὶ μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον τοῦ ἡμετέρου αὐτοκράτορος, καὶ ἡ μεγαλειτέρα πιστοποιήσις τοῦ ἀληθοῦς αὐτοῦ μεγαλείου, ὅτι σύμβουλον ὡς τὸν Βίσμαρκ καὶ στρατηγὸν ὡς τὸν Μόλκε ἔχων, ἔμεινε πράγματι ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ καὶ τοὺς μεγίστους ἀκόμη τοῦ καιροῦ του ὑπερέχων, ὁ κυρίαρχος ἄνευ κυριαρχικῆς ἀλαζονείας, ἄνευ αὐθαρεσίας, εἰς τὸν ὅποιον ὑποτάσσονται μετ' ἀληθοῦς ἀγάπης οἱ ἀριστοὶ τοῦ καιροῦ του, οὐχὶ ἐν δουλικῇ δουλοφροσύνῃ, ἀλλὰ μετὰ πλήρους σεβασμοῦ ἀναγνωρίσεως τῆς πραγματικῆς ὑπεροχῆς αὐτοῦ.

Ὅποιον μέγεθος ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς δυνάμεως ἀπῆτειτο, ἵνα παραπλεύρως τῆς κοσμοκλονιστικῆς μεγαλοφυΐας ἐνὸς Βίσμαρκ καὶ τῆς συνταγματικῆς ἐξουσίας ἐνὸς συχῶν ἀντιπράκτοντος κοινοβουλίου, μένη τις τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐν εὐρυτάτῃ ἐννοίᾳ ὁ ἀρχηγέτης τοῦ κράτους: ἦτοι νὰ κρατῇ τὴν ἀνωτάτην καὶ ἀποφασιστικὴν διοίκησιν τῆς ἐπικρατείας,—καὶ νὰ μὴ ὑποβιβασθῆις ἀσήμαντον μόνον κτήτορα τοῦ στέμματος, ὅπερ διὰ τὸν ἐπὶ τοῦ θρόνου γεννηθέντα οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἡ θαμβῶδες κόσμημα, οὐχὶ ὁμως τὸ συμβολικὸν δεῖγμα τῆς ἐξουσίας του· νὰ κυβερνᾷ καὶ νὰ μὴ κυβερνᾶται οὔτε ὑπὸ τοῦ κραταιοῦ ἀρχικαγκελαρίου, οὔτε ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ κοινοβουλίου· νὰ εἶνε αὐτοκράτωρ καὶ οὐχὶ ἡγεμονικὴ σκιά ἐν τῇ ἀπατηλῇ λάμπει τῆς πορφύρας, μόνον ἔργον ἔχων νὰ ἐκτελῇ ξέ-

νην βούλησιν να είνε αυτοκράτωρ και ουχι τυραννος καταπατων τολμηρως τα επικεκυρωμένα δικαιώματα του λαου. Εις την ημετέραν χώραν η κυριαρχία καγκελαρίου τινός είνε τοσοούτω αδύνατος, οσω και η κυριαρχία κοινοβουλίου, — εις την ημετέραν χώραν ο αυτοκράτωρ μόνον κυβερνά.

Εις όλα λοιπόν τα σπουδαία ζητήματα, ατινα άπτονται της ζωής και της ύπαρξεως του κράτους ημών, εξεδηλουτο ισχυρως η από πάσης ιδιοτροπίας και πάσης επιμονής ελευθέρα θέλησις του αυτοκράτορος — αποτέλεσμα μάλλον εύσυνειδήτου εξετάσεως έαυτου, βαθείας φροντίδος υπέρ του καλου της χώρας και γνησίας αγάπης προς την πατρίδα.

Όπως ο αυτοκράτωρ έτιμα την κληρονομίαν του μεγάλου αυτου προπάτορος και όπως έθεωρει έαυτον πάντοτε τον πρώτον υπηρέτην του κράτους, εις ουδεμίαν άλλην δύναμιν κύπτων η εις τας άπαιτήσεις της κοινής ευημερίας, — ουτω και ο Βίσμαρκ δεν ητο ποτέ άλλο τι η κυριολεκτικως «ο ύπουργός»: ο πρώτος υπηρέτης του κυριου του και ουδέποτε έτεινε προς την εξουσίαν.

Η Πρωσία είνε γνησία μοναρχία και εις την Πρωσίαν κυβερνά ο βασιλεύς: αυτη είνε η βάσις επ της ερείδονται πασαι αι δηλώσεις ως ο αρχικαγκελάριος εξέφραζε δημοσίως πάντοτε οσάκις επρόκειτο να χαρακτηρίση την σχέσιν της κυβερνήσεως και της αντιπροσωπείας του λαου προς τον μονάρχη. Και ο θαυμασμός προς την εμφυτον ύψηλοφροσύνην, μεθ' ης ο ημετερος πατήρ της πατρίδος εκτελει την εντολήν του απέσπασεν από του αρχικαγκελαρίου εν έμπιστευτικω κύκλω το ρητόν: «Δέν υπήρχε ποτε σχεδόν ηγεμών εις την ιστορίαν του κόσμου, πεπροικισμένος δια τοιαύτης ευφυίας του κυβερνάν, ως ο ημετερος αυτοκράτωρ!»

Ουτω δε η ιστορία των καθ' ημας χρόνων, καιτοι παρήγαγεν ένα πολιτικόν άνδρα, ως τον Βίσμαρκ, θα ονομάζεται πάντοτε: Η εποχή του αυτοκράτορος Γουλιέλμου.

Επί ενός Ναπολέοντος, έννοεΐται, ητο δυνατόν να ύπαρχη εις «άντι-αυτοκράτωρ» Rouher. Θα μένη όμως η περιφανεστέρα δόξα του Βίσμαρκ, οτι δεν ήθέλησε ποτέ να είνε άλλο τι η ο σύμβουλος του αυτοκράτορος του και οτι ητο αδύνατον να είνε ποτε άλλο τι, — είνε περιφανές τεκμήριον του μεγαλείου του μονάρχου, εν τη βαθυτάτη και εύγενεστάτη σημασία της λέξεως ταύτης.

Ουτος είνε ο μονάρχης: η κυβερνήσις αυτου είνε μία και μόνη. Εκτός της κυβερνήσεως ταύτης δεν υπήρχόν ποτε φατρία και ρεύματα, κυμαινόμενα κατ' άλλήλων και σήμερα τον μέν, αύριον τον δε ύψούντα και ώθούντα προς

τα πρόσω. Υπό την κυβέρνησιν του αυτοκράτορος ημών δεν ηδύνατο να μορφωθώσιν αύλι και ραδιουργία και καταστρεπτικά σκευωρία ενουσιμένων, διότι ο αυτοκράτωρ ίσταται ανώτερος, άπροσπέλατος εις πασαν μικρολογίαν. Είνε ο πραγματικώτατος των ανθρώπων, οστις ειδε ποτε τον ήλιον. Εν τη ιδιότητι του ως μονάρχης παραβλέπει έντελως παν προσωπικόν συμφέρον. Έχων το όμμα διευθυνόμενον πάντοτε προς ύψηλοτέρους και εύρύτερους σκοπούς και άποκλειστικως μεριμνών να εκτελη τα καθήκοντα της ύψηλης και πλήρους ευθύνης εντολής του, προσπαθει άνενδότως να ελευθερωθη από πάσης προσωπικής αδυναμίας και να εγκλείση εν έαυτω το άτομικόν αυτου αίσθημα. Ουδεμίαν γνωρίζει ιδιοτροπία, ουδεμίαν συμπάθειαν, ουδεμίαν άλλην προσωπικήν χαράν η εκείνην, ητις συμπίπτει μετὰ της εντολής του. Και εις το προσωπικόν ακόμη άλλος, οπερ θα ηδύνατο να παρακωλύη την εκπλήρωσιν του έργου του, άπαγορεύει την είσοδον. Πιστότατος ών χριστιανός, θεωρει το κυριαρχικόν αυτου επάγγελμα ως δοθέν αυτω υπό της θείας χάριτος, εις ο πρέπει να άφιερωθη έντελως και εις την εξάσκησιν του όποιου επιγειός τις σμικρότης δεν πρέπει να τον ταραξη. Εις την αντίληψιν ταύτην συρρέουσιν όλα τα αισθήματά του και άπαντα ταυτα συνενούνται εις την εκπλήρωσιν του αυτοκρατορικού καθήκοντος. Εις την εκπλήρωσιν του κυριαρχικου αυτου καθήκοντος δεν βλέπει μόνον την ιερωτάτην του εντολήν: αυτη τυγχάνει έτι δι' αυτον η μεγίστη ευδαιμονία της ύπαρξεως του.

Έάν από παμπάλαιων χρόνων ο λαός εν έμφύτω σοφία έδωκεν εις τους ηγεμόνας του θέσιν, εν η αι χυδαίαί φροντίδες του καθημερινου βίου δεν δύνανται να προσπελάσωσιν αυτους: έάν τους ύψωσεν υπεράνω πάντων των άλλων και έάν άπαιτη δι' αυτους ύφ' όλων των λοιπων ανθρώπων και επί παντι όρω τον φόρον του σεβασμου — και τότε ακόμη, όταν ο σεβασμός ουτος δεν προκαληται υπό προσωπικής αξίας — επέβαλεν όμως αυτοίς αντί των παραχωρήσεων τούτων και στερήσεις, ως ο κοινός θνητός δεν συνηθίζει να ύποφέρη. Και τον νόμον τούτον του γενικου και εξισωτικου δικαίου ουδεις άλλος άναγνωρίζει περισσύτερον η ο ημετερος αυτοκράτωρ. Όσω όλίγον παραδίδεται εις παραλυτικήν και αδρανη θλίψιν, εις το πένθος ένεκα ήγαπημένου συγγενους, η ένεκα πιστου λίαν δεδοκιμασμένου φίλου — τόσο όλίγον χορηγει έαυτω όλας τας άκάκους διασκεδάσεις εκείνας, αιτινες φαιδρύνουσι και τέρπουσι τον βίον του κοινου θνητου. Ό,τι δια τον άπλου άνθρωπον είνε διασκεδάσις και, ως τοιαύτη, ο σκοπός αυτός καθ' έαυτον, άποβαίνει δια τον

αυτοκράτορα ουδέν άλλο η σκόπιμος εξάσκησης του καθήκοντος του. Δέν γνωρίζει την χαράν χάριν έαυτης.

Δια την εκπλήρωσιν της μεγαλοπρεπούς ταύτης εντολής, όπως ο αυτοκράτωρ την άνεγνώρισε, την ανέλαβε και την εξετέλεσεν, ητο άνάγκη συμπράξεως των σπανιωτέρων και εύγενεστέρων ιδιοτήτων του άνδρικού χαρακτηρος, της μάλλον καταπληκτικής δυνάμεως του νοός και αληθοϋς μεγαλείου της ψυχής.

Τα στερεά θεμέλια της διοικήσεως του έπρεπε προ πάντων να είνε η επιμέλεια, η ακάματος ενέργεια και η ακούρατος εργασία, αιτινες είνε αι πτέρυγες πασών των μεγάλων πράξεων. Τρώντι, ο αυτοκράτωρ είνε εις των μάλλον φιλέργων ανθρώπων του ημετερου γένους. Δι' άνενδότου εργασίας από πρωίας μέχρι βαθείας νυκτός δεν απέκτησε μόνον τας δια την ύψηλήν αυτου θέσιν προ πάντων αναγκαίας ιδιαιτέρας γνώσεις: δεν είνε μόνον κάτοχος μετὰ ύπεροχής επιστήμονος της ιστορίας, της γεωγραφίας, της στατιστικής, των κοινωνικών, οικονομικών, εκκλησιαστικων και στρατιωτικων πραγμάτων, άλλ' άνυψώθη εν γένει εις μίαν των ανωτέρων βαθμίδων του γενικου πολιτισμου. Ότε γίνεται νέα τις έφευρέσις εις κλάδον τινά της επιστήμης ζένον αυτω, επιπόλαιος γνώσις δεν άρκεί δι' αυτον, αλλά ζητει να φωτισθη υπό επιστήμονος ειδικοϋ, ποιει συνετάς έρωτήσεις, δι' ών διδάσκεται, και δεν άναπαύεται πριν η εξοικειωθη τοιουτοτρόπως προς το μέχρι τουδε άγνωστον, ώστε και ο λόγιος εκπλήττεται επί αυτω. Ουτω μεταβαίνει εις το εργαστήριον του χημικου A. W. Hoffmann, να κατανοήση έντελως την φύσιν και την σημασίαν της μεγάλης έφευρέσεως της φασμασκοπικής αναλύσεως του Kirchhoff και Bunsen. Όταν ακούη περι μεγάλης προόδου εν τη τέχνη, ητις επιβάλλεται ισχυρως και αύξάνει την δόξαν της πατρίδος των καθ' ημας χρόνων, δεν ύπαρχει δι' αυτον προσωπική άδιαφορία ουτε δυσαρέσκεια κατ' άτομου τινός. Πορεύεται εις το Baireuth και ακούει το μελόδραμα των Νίβελλουγγεν, ουχι όπως ο ένθουσιώδης φίλος της μουσικής, οστις θέλει να παρήξη έαυτω ηδονήν: μεταβαίνει εκεί ως βασιλεύς, εις ον δεν πρέπει να διαφύγη προεξέχουσα τις πράξις της χώρας του και οστις αισθάνεται την διπλήν ύποχρέωσιν, είτε να γνωρίση ο ίδιος το έργον τουτο, είτε να μαρτυρήση δια της παρουσίας του, οτι οι ηγεμόνες της Γερμανίας ηξέουσι να τιμωσι πασαν αληθη αξίαν. Ένθουμούμεθα δε την θαυμασίαν επιστολήν, ην ο αυτοκράτωρ επί τη εύκαιρία μιας των τελευταίων έορτασιμων ημερών άπηύθυνε προς τον άποθανόντα μέγαν ιστοριογράφον Ranke. Έρω-

τώμεν: πόσοι ύπάρχουσιν εκ των πεπολιτισμένων άνδρων των καθ' ημας χρόνων, οτινες άνεγνωσαν τα έργα του Ranke και τώσον βαθείως κατενόησαν αυτα, όπως τουτο δηλούται δια της επιστολής ταύτης; Και δεν ητο ίσως έγγραφον γεγραμμένον υπό επιστήμονος συμβουλου, επί του όποιου ο αυτοκράτωρ έθεσε την ύπογραφην του και κατέστησε ουτω ιδικόν του — ητο προσωπικόν αυτου έργον ύπερ και έγγραφη υπό της ιδίας χειρός του, αλλά και υπό του ίδιου αυτου πνευματος έπενοήθη. Όστις έπροκίσθη δια μικρου μόνον βαθμου εύαισθησίας προς τεχνολογικήν διαφοράν, δεν ηδύνατο ποτε να διαμφοισθητήση τουτο. Έπειδή και το ύφος ακόμη του αυτοκράτορος έχει τι το ιδιαίζον ως όλόκληρος ο άνθρωπος.

Αν και το ύφος αυτου στερείται μελωδικου ήχου, αν και ένιαχου ύπάρχουσι γραμματικη τραχύτητες και παράδοξα, θα δυσαρεστηθη όμως επί τούτοις μόνον ο μύωψ οστις άτενωσ μέν βλέπει το πλησίον, ασφώς δε η ουδόλως το μακράν. Το ύφος του γράφειν του αυτοκράτορος κείται αληθές μεγαλειον και εύρωστον άπλότητα. Εις εύρείας και τολμηράς γραμμάς διαγράφεται η φράσις αυτου, τραχέως δε και άποτόμως ως εν άκατεργάστω χυτω χαλκω εκφράζεται η ιδέα, χωρίς ποσώς να θηρεύη το εύάρεστον. Ο Ιωάννης Scherr, καθ' ου ουδεις δύναται να συλλάβη ύπονοίας επί κολακεία και δουλοφροσύνη προς τον αυτοκράτορα, περιέρχεται εις αληθη ένθουσιασμόν, όταν ήμιλη περι των τηλεγραφημάτων, ατινα ο αυτοκράτωρ άπηύθυνεν εις την σύζυγον του εκτου θεάτρου του πολέμου: χαρακτηρίζει δε ως πράγματι «κλασσικά» τα λαμπρά ταυτα άγγέλματα, «ένεκα της λακωνικής άκριθείας και μετριοφροσύνης αυτών.»

Ένώ ο αυτοκράτωρ δεν άφίνει άνεξετάστους και άδιερευνήτους τας άλλοτρίας εις αυτον χώρας της επιστήμης, εις τας άλλας εκείνας ως προ πάντων επιτάσσει αυτω το κυριαρχικόν αυτου επάγγελμα, ίσταται εξωπλισμένος δια μεγαλειτέρας των πραγμάτων γνώσεως, δια του θάρρακος της επιστήμης. Είνε στρατιώτης από κεφαλής μέχρι ποδών, στρατιώτης άγρυπνος της ειρήνης και στρατιώτης του άμυντικου πολέμου: είνε έμβριθής επιστήμων εν τω επιτελείω και δραστήριος πολεμιστής επί του πεδίου της μάχης. Κείται βαθείαν και γνησίαν αγάπην προς το στρατιωτικόν επάγγελμα και εις την κλίσιν ταύτην παραδίδεται έντελως, διότι αυτη ου μόνον δεν είνε έναντία των καθηκόντων του βασιλέως, άλλ' ύποβοηθει προ πάντων την εκπλήρωσιν αυτών. Η ανωτάτη εντολή δια τον κυβερνήτην, του να φροντίξη περι της ασφαλείας του κράτους, επιβάλλει επίσης εις αυτον να συνδέεται πιστώς και εγκραδίως μετ' εκείνων,

παρκοτάσεις εις τὴ Βωβραί. Βγήκατε μαζί, καὶ ὁ Γερώνυμος γύρισε ἀργὰ ἔς τὸ σπίτι, κ' ἔφερε παράδες πολλούς, καὶ τότε φύγαμε ὅλοι γλήγορα μὲ τὸ ἀμάξι, καὶ πήγαμε κ' ἐκρυφθήκαμε ἐκεῖ κάτω ἔς τὰ λατομεῖα... Δὲν εἶνε ἀλήθεια;

Ὁ ὑπαινεγμὸς οὗτος μυστηριωδῶν τινῶν περιστάσεων ἐθορύβησε τὸν τραπέζιτην. Καὶ ἡ Φακινέτα δ' ἐπίσης ἦτο ἀνήσυχος καὶ τεταραγμένη.

— Λοιπὸν, ὑπέλαβεν ὁ Λοβεδύ, ἦσαν μ' ἐκείνους τοὺς σχοινοβάτας, ποὺ ἔμεναν τελευταῖον πλησίον εἰς τὸν δρόμον τοῦ περιπάτου... Τί ἀπέγειναν;

— Μὴ τὸν ἀκούς! διέκοψε βιαίως ἡ παράφρων· τί ξεῦρει αὐτός; Αὐτὸς εἶν' ἓνα μικρὸ ἀγγελάκι, ποὺ δὲν ἔχει ἰδέα ἀπὸ κόσμου, οὔτε ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ ἀπόκρισι.

— Δι' αὐτοὺς τοὺς σχοινοβάτας ὅμως δίδει ἀπόκρισιν, βλέπεις, καὶ ἤθελα νὰ μάθω...

— Ἐρρίψα μιὰ πέτρα τοῦ Γερώνυμου, ἀπήντησεν ὁ παῖς, κ' ἐπειδὴ ἤθελε νὰ μὲ σκοτώσῃ ἔφυγα.

Ἡ ἐπιμονὸς αὐτῆ ὁμιλίᾳ περὶ τῶν σχοινοβατῶν ἔφερον εἰς τὸν κολοσσῶνα τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Φακινέτας. Μὴ δυναμένη νὰ ἐπιτιμήσῃ τὸ παιδίον, ὅπερ ἐθεώρει ὡς θεόπεμπτον ὄν, ἐξέχυσε τὴν ὀργὴν τῆς κατὰ τοῦ Λοβεδύ.

— Αἶ! Ραῦμόνδε, ἐκραύγασεν ὀργίλη, πιστεύεις καὶ σὺ αὐτὸ τὸ γελοῖο παραμῦθι; Ὁ Ἰάκωβος εἶνε παιδί, καὶ δὲν ξεῦρει τίποτε· ἐγὼ ποῦ εἶμαι μητέρα του, ξεῦρω τί λέγω... Μήπως ζητεῖς καὶ πάλιν πρῶτασιν διὰ νὰ μᾶς διώξῃς ἐμένα καὶ τὸν υἱόν μου; Αὐτὴν τὴν φορὰν δὲ θὰ πιάσῃ, ξεῦρέ το· καὶ μὴ μὲ παραθυμόνης, γιὰτὶ θὰ πέσῃ ἀστροπελέκι νὰ μᾶς κάψῃ ὅλους!

Ἡ παράφρων εἶχεν ἐξημμένην τὴν ὄψιν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς προέχοντας καὶ φλογόβλους, ἡ δὲ φωνὴ τῆς ἠγριοῦτο βραγχώδης κ' ἐμπνέουσα φόβον.

Ἀληθῶς ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος διακορευτής, οὔτινος ἡ Φακινέτα εἶχε τόσῃ ἀρνηθῆ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ ὄνομα, ἦτο ὁ Λοβεδύ. Πρὸ δώδεκα περίπου ἐτῶν, ὁ τραπέζιτης δὲν ἦτο βαρὺς καὶ παχύσαρκος, ὡς τὸν γνωρίζομεν. Ἦτο τεσσαρακοντοῦτης περίπου, καίτοι δὲ πρὸ πολλοῦ νυμφευμένος κ' ἔχων υἱόν—τὸν Ἐκτορα—φαιτῶντα ἤδη εἰς τὸ γυμνάσιον, ἠρέσκετο ἐπιναλῶν. Ὅσαίς ἤρχετο νὰ μείνῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του τρεῖς μῆνας παρὰ τῶ συγγάμβρω του Δυχαμέλ, ἀσμένως ἀνεζήτει ἐκτὸς τοῦ οἴκου περισπαρμούς τινας κατὰ τῆς μονοτονίας τοῦ συζυγικοῦ βίου, οὕτω δὲ ἐγνώρισεν τὴν Θηρεσίαν Φακίνου.

Ἡ Θηρεσία ἤτό πως μορφωμένη. Χωρική κατὰ τὸ ἤμισυ καὶ κατὰ τὸ ἤμισυ δεσποινίς, εἶχεν ἰκανὴν ἐρωτοτροπία, ἠσθάνετο δὲ ἰδίως τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνην τῆς ἀνυψώσεως, ἥτις καταλαμβάνει πολλάκις τοὺς νέους ἀγρότας. Θαμβωθείσα δὲ ἴσως καὶ ὑπὸ τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ λατρευτοῦ τῆς, ὑπέκυψε, καίτοι μὴ δυναμένη ν' ἀγνοῖ ὅτι ἦτο νυμφευμένος.

Γνωρίζομεν ἤδη τὰς συνεπείας. Ὁ γεωργὸς πατήρ τῆς, ἰδὼν τὴν ἀτίμως τῆς θυγατρὸς του, ἐδίωξεν αὐτὴν ἀγροίκως, ἡ δὲ Θηρεσία, μήτηρ γενομένη, κατέφυγεν εἰς οἶκον ἐλεήμονα κ' ἔζη πλάνητα βίον.

Τὸ παραδοξὸν τῆς λυπηρᾶς ἀλλὰ κοινῆς αἰτίας ἱστορίας ἦτο, ὅτι οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μαντεύσῃ τοῦ φθορέως τὸ ὄνομα. Ὁ Λοβεδύ, χάρις εἰς τὰς εὐκολίας, ἃς παρέχει ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐν τῇ ἐξοχῇ μόνωσις, εἶχε κατορθώσει νὰ κρύψῃ πρὸς πάντας τὰς πρὸς τὴν κόρην τοῦ αὐτίτου ἐνδελεχεῖς αὐτοῦ θεραπείας. Ὅτε δ' ἐπῆλθεν ἡ καταστροφή, αὐτὸς εἶχεν ἤδη ἐπιστρέφει εἰς Παρσίους καὶ τὴν ἔμαθε πολὺ βραδύτερον. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ὧν κ' ἐγαϊστῆς, ἤσκει ἀπόλυτον ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ θύματος, καὶ ἡ Φακινέτα, παρὰ πᾶσαν προτροπὴν, ἐτήρησε ὀρθοκεντικῶς τὸ μυστικόν, προτιμήσασα πᾶσαν αἰσχύνῃν μᾶλλον νὰ ὑποστῇ καὶ πικρίαν παρὰ νὰ τὸν προδώσῃ.

Ἀφοῦ ἐχῆρευσε κ' ἐγένετο κτηματίας ἐν τῷ τόπῳ, ἐχαλάρωσεν ὀλίγον τὰς προφυλάξεις του. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ εἶχεν ἤδη ἀπολέσει τὸ τέκνον τῆς καὶ παραφρονῆσει, ὥστε οὔτε αἱ ἀπαιτήσεις οὔτε αἱ ἀποκαλύψεις αὐτῆς ἐφαίνοντο πλέον ἐπίφοβοι. Ὁ Λοβεδύ τὴν ἐβλεπεν ἐνίστοι κρύφα, καὶ διετέλει πεπεισμένος, ὅτι θὰ ἔστεργε μᾶλλον ἢ πκράφρων νὰ κοπῇ τεμαχῆδόν ἢ νὰ ὁμολογήσῃ τοὺς παλαιούς αὐτῶν ἐρωτας. Ζήσας οὕτω ἐν ἀσφαλείᾳ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, βαθεῖαν ἠσθάνετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀνησυχίαν, ἀκούων τὴν Θηρεσίαν, ταπεινὴν ἄλλως καὶ ὑποτεταγμένην, ὁμιλοῦσαν πρὸς αὐτὸν ἀπειλητικῶς.

Γνωρίζων ὅμως ἐκ πείρας, πῶς ἔπρεπε νὰ φέρεται πρὸς τὴν νοσοῦσαν ἐκείνην διάνοιαν, ὑπέλαβε μετὰ προσποιητῆς μελιχιότητος:

— Ἐλα, ἔλα, μὴ θυμώνῃς, καλὴ μου Τερέζα. Ἐνθυμῆσαι πόσον ἐλυπήθην, ὅτι δὲν ἐγνώρισα τὸ καὶ μὲν τὸ παιδάκι... Ὅθ' ἀγαποῦσα τόσον! Ἄν αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰάκωβός μας, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζα ἀποθαμμένον, καὶ τότε ἀνεστήθη, λέγε τί θέλεις νὰ κάμω;

Ἡ παράφρων ἐσκήρτησεν ἐξ ἠδονῆς.

— Ἄ! τότε μάλιστα, Ραῦμόνδε! ἐφώνησε. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν ἀναγνωρίζεις διὰ υἱόν σου, φίλησέ τον, καὶ κύτταξε πῶς σοῦ μοιάζει.

— Ἄλλο τίποτε! ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, ἐν ἀδιαπτώτῳ συναρσκαίχ.

Ἐκλινε ν' ἀσπασθῇ τὸν δῆθεν Ἰάκωβον, καὶ ὑπέκρινε μηχανικῶς εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ παραγγελίαν, ἐθεώρησεν ἀτενῶς τὸ πρόσωπον τοῦ μικροῦ σχοινοβάτου. Ἡ ἐξέτασις αὕτη ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν:

— Παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ, ἐπιθύρισε σκεπτικῶς.

Καὶ ἐπέθηκε ψυχρὸν φίλημα ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ παιδός, ὅστις τὸ ἐδέχθη μετὰ παντελοῦς ἀδιαφορίας. Ἡ Φακινέτα τούναντίον παρεφέρετο ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς, γελῶσα, κροτοῦσα τὰς χεῖρας καὶ ἀνακυκῶσα τὴν κόμην τῆς.

— Ὁ! τὸν ἀναγνωρίζεις, τὸν ἀναγνωρίζεις! ἐφώνη. Τώρα θὰ πάγουν τὰ πράγματα λαμπρά! Ὁ Κ. Λοβεδύ ἤρχιζε ν' ἀδῆμονῃ.

— Λοιπὸν, Τερέζα, ὑπέλαβεν, ἔκαμα ὅ,τι ἤθελες. Ἄφησέ με τώρα νὰ ἐργασθῶ... Ἐχω πολὺ σπουδαίας καὶ πολὺ δυσαρέτους ἐργασίας, πτωχὴ μου Τερέζα... αἱ ὁποῖαι θὰ μεταβάλουν ἴσως ἐντελῶς τὴν κατάστασίν μου! Πήγαινε πάλιν εἰς τοὺς Βρικάρ, ὅπου μένεις. Καὶ θὰ σὰς ἰδῶ πάλιν ἐντὸς ὀλίγου, σὲ καὶ τὸν Ἰάκωβον.

Ἡ Φακινέτα ἔστη αἴφνης ἀκίνητος, βλοσυρῶς δυσπιστοῦσα.

— Ραῦμόνδε, ἐφώνησε, μὲ ἀπατάς... θέλεις νὰ μὲ καλοπιάσῃς μὲ γλυκὰ λόγια. Ἄλλὰ τότε δὲν μᾶς ξεφορτώνεσαι εὐκολα. Δὲν γυρίζομεν πλέον εἰς τοὺς Βρικάρ... θὰ καθίσωμεν ἐδῶ... πάντοτε... καὶ νὰ ἰδοῦμεν ἂν θὰ τολμήσῃς νὰ διώξῃς ἀπὸ τὸ σπίτι σου τὸν υἱόν σου καὶ τὴν μητέρα του.

Συγχρόνως δὲ ἐστρώθη εἰς ἓνα κλιντήρα, κ' ἔθηκε τὸν Ἰάκωβον ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς. Ὁ τραπέζιτης συνωφρυνῶθη.

— Τί σημαίνει, Τερέζα, αὐτὴ ἡ διαγωγή καὶ αὐτὴ ἡ γλώσσα; ἠρώτησεν αὐστηρῶς. Ἄλλοτε ἦσαν εὐπειθεστέρα.

— Ὁ καιρὸς αὐτὸς ἐπέρασε! ἀνέκραξεν ἡ παράφρων σφιγγούσα τοὺς ὀδόντας. Ἄ! κύριε Ραῦμόνδε Λοβεδύ, ἐνόμιζες ὅτι θὰ ἦμαι πάντοτε δειλὴ καὶ βωβὴ ἐμπρὸς σου, ὅτι θὰ εὐχαριστοῦμαι πάντοτε νὰ ζῶ πτωχὴ, πεινασμένη, ἐντροπιασμένη, καὶ σὺ νὰ ζῆς μέσα εἰς τὰ πλοῦτη καὶ τὰ μεγαλεῖα! Μὴ τὸ φαντασθῆς αὐτὸ πλέον. Ἄλλοτε ἦσαν πανδρευμένοις ἔλεγες ὅτι μὴ λέξις μου ἠμποροῦσε νὰ προξενῆσῃ μεγάλη δυστυχῆματα, νὰ σὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν γυναῖκά σου καὶ ἀπὸ τὴν οἰκογένειάν σου. Σ' ἐπίστευσα, καὶ εἶχα τὴν γενναϊότητα νὰ δεχθῶ τὴν τύχην μου. Σήμερον ἔλλαξαν ὅλ' αὐτὰ· εἶσαι χῆρος κ' ἐλεύθερος νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις. Θαῦμα θεοῦ μὲ ἔδωκε ὀπίσω τὸν υἱόν μου ποῦ τὸν ἐνόμιζα χαμῆνον. Αὐτὸς ἔχει δικαίωματα... διατὶ νὰ τὰ παραιτήσῃ; Θέλεις νὰ τὸν καταδικάσῃς καὶ αὐτὸν νὰ ζῆσῃ πτωχὸς καὶ καταφρονημένος; Ὁχι!

Ραῦμόνδε, ὄχι! Κύτταξε, Ἰάκωβε, ἐξηκολούθησεν ὀρθοτικῶς, δεικνύουσα τὸν Λοβεδύ, αὐτὸς ὁ ὠραῖος κύριος, ὁ πλούσιος αὐθέντης, εἶνε πατέρας σου! Αὐτὸς ὁ λαμπρὸς πύργος, ὅπου εἴμεθα, εἶνε ἰδικὸς του. Αὐτοὶ οἱ κῆποι, τὰ χωράφια, τ' ἀμπέλια, τὰ δάση, ὅλα αὐτὰ εἶνε ἰδικὰ του... δηλαδή ἰδικὰ σου... ἀφοῦ εἶσαι παῖδί του!

Ὁ μικρὸς σχοινοβάτης περιστρέφεν ἀπλάνεις καὶ καταπλήκτους τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἀφοῦ εἶνε πατέρας μου, ἀπήντησε, γιὰτὶ λοιπὸν δὲ μᾶς δίνει μπισκότα καὶ γλυκὸ κρασί;

— Ὅθ' σοῦ δώσῃ ἄλλο καλλίτερον, ἐφώνησεν ἡ παράφρων. Ὅθ' σοῦ δώσῃ θέσιν εἰς τὸ σπίτι του καὶ εἰς τὸ τραπέζι του. Ὅθ' σοῦ δώσῃ τὸ μερίδιόν σου ἀπὸ τὴν περιουσίαν του... θὰ σοῦ δώσῃ ὄνομα... Καὶ δυστυχία του, δυστυχία του ἂν σοῦ ἀρνηθῇ ὅ,τι σοῦ ἀνήκει!

Αἱ φωναὶ τῆς Φακινέτας ἠδύνατο ν' ἀκουσθῶσι μακρόθεν, καὶ ἀνάγκη παρίστατο νὰ πραυνθῇ ὅ,τι τάχιστα.

— Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, ἠσύχασε, καλὴ μου Τερέζα, ὑπέλαβεν ὑποκριτικῶς ὁ τραπέζιτης· ἀγαπῶ τὸν Ἰάκωβόν... σου περισσότερο ἀφ' ὅτι στοχάζεσαι, καὶ θὰ τοῦ δώσω ὅ,τι εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου... Ἄλλὰ πῶς νὰ σὰς δεχθῶ ἐδῶ καὶ τοὺς δύο; Τί θὰ εἰπῇ ὁ κόσμος; Πῶς νὰ ἐξηγήσω...

— Νὰ εἰπῆς τὴν ἀλήθειαν, ἀπήντησεν ἡ Θηρεσία, ἀκραδάντως εἰς τὴν ἰδέαν αὐτῆς ἐπιμένουσα. Νὰ εἰπῆς ὅτι ὁ Ἰάκωβος εἶνε υἱὸς σου... καὶ ὅτι ἐγὼ θὰ γείνω σύζυγός σου· διότι ἐννοῶ τὸ παιδί μας νὰ νομιμοποιηθῇ. Αὐτὴν τὴν φορὰν, Ραῦμόνδε, θὰ τελειώσῃ τὸ πρᾶγμα. Ὁ Ἰάκωβος κ' ἐγὼ θὰ μείνωμεν ἐδῶ· δὲν φεύγομεν.

Ὁ τραπέζιτης ὠρῶθη ἀποτόμως.

— Τερέζα, εἶπεν ἐπιβλητικῶς, ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀνόητα, καὶ μὴ νομίζεις ὅτι μὲ αὐτὴν τὴν γλώσσαν θὰ κατορθώσῃς τίποτε. Ξεῦρεις, ὅτι ἐν ἀνάγκῃ ἠμπορῶ...;

— Ὅριστε! δοκίμασε σὺ ἢ κανεὶς ἀπὸ τοὺς δούλους σου νὰ βάλῃτε χεῖρι ἐπάνω μου! ἐφώνησεν ἡ Φακινέτα.

Εἶχε δὲ τὸ ἦθος τοσοῦτω ἀπειλητικόν, ὥστε ὁ Λοβεδύ ὀπισθοχώρησεν.

— Δὲν ἔχω σκοπὸν, εἶπε, νὰ μεταχειρισθῶ θίαν, ἀλλ' εἶμαι ἀποφασισμένος... Καὶ πάλιν σοῦ λέγω, Τερέζα, δὲν ἠμπορεῖς νὰ μείνῃς εἰς τὸν πύργον.

— Κ' ἐγὼ σοῦ λέγω, δὲν φεύγομεν! ἐκραύγασεν ἡ τρελλὴ προσκολλημένη εἰς τοὺς βραχίονας τοῦ κλιντήρος. Μὴ μ' ἐρεθίζῃς, κύριε Ραῦμόνδε Λοβεδύ, διότι θὰ σὲ κάμω νὰ τὸ μετανοήσῃς... Ὅθ' ἐξηγήσω εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

τὴν ἱστορίαν τῶν παλαιῶν μας σχέσεων καὶ θὰ μαρτυρήσω μερικὰς λεπτομερείας.....

— Ποῖος θὰ σὲ πιστεύῃ! ἀπήντησεν ὁ Λοβεδύ, ἀπαντῶν εἰς τὰς σκέψεις του μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς λόγους τῆς Φακινέτας.

— Διότι μὲ λέγουν τρελλήν; Αἶ. βέβαια! Κ' ἐγὼ αισθάνομαι πολλὰς φορὰς ὅτι τὰ χάνω, καὶ ζαλιζέται τὸ κεφάλι μου. Ἄλλ' εἶνε πράγματα, ποῦ τὰ ἐνθυμοῦμαι τόσον καλά, τόσον καθαρά... Πρόσεξε, Ραῦμόνδε, κανεὶς δὲν ὑποπτεύει μερικὰς μου πράξεις—καλάς, κακάς, δὲν ἤξεύρω—τὰς ὑποίας ἕκαστα μυστικά, καὶ ἂν ἐγὼ δὲν τὰς εἶπω, κανεὶς δὲν θὰ τὰς μάθῃ. Εἶχα ἐμπνεύσεις.. ἀπὸ τὸν θεόν, ἀλλὰ οἱ δικασταὶ τὰ βλέπουν ἀλλῶως τὰ πράγματα, καὶ ἂν τοὺς εἶπω, ὅτι μίαν φορὰν ἕνας ἀνθρωπος φιλάργυρος, ἕνας συγγενὴς ἀχρεῖτος ὠφελήθη ἀπὸ τὴν τρέλλαν μου καὶ μ' ἔβαλε...

— Σιώπα, σιώπα Τερέζα! διέκοψεν ὁ Λοβεδύ, πελιδνὸς ἐκ τοῦ τρόμου· τὰ ὠνειρεύθης ὄλ' αὐτά... ἀλλὰ νὰ σὲ ἤκουε κανεὶς. Τὰ ὠνειρεύθης βέβαια, .. καὶ τὴν ἀκόμη ὠνειρεύεσαι...

Καὶ κατέστη σκεπτικὸς, ἐνῶ παράδοξον μειδιάμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς παράφρονος.

— Ἄς ἦνε, Τερέζα, ὑπέλαβε τέλος μελιχίως, ἢ μπορεῖ τὸ πρᾶγμα νὰ συμβιβασθῇ. Θὰ εἶπω νὰ σοὺ ἐτοιμάσω εἰς τὸν πύργον μίαν διὰ σὲ κάμαραν καὶ τὸ παιδί σου. Θὰ σοὺ δίδουν ὅτι χρειάζεσαι, καὶ θὰ σὲ μεταχειρίζονται ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερα. Θὰ εἶς' ἐλευθέρᾳ νὰ κάμνης ὅ,τι θέλεις... μόνον νὰ μὴν εἴπῃς εἰς κανένα ποτέ, μὲ ποῖον δικαίωμα κατοικεῖς ἐδῶ. Ἄν κάμῃς λόγον περὶ τῶν παλαιῶν μας σχέσεων, περὶ τοῦ δεσμοῦ ὁ ὁποῖος μᾶς συνδέει μὲ τὸν Ἰάκωβον, δὲν θὰ ἦνε δυνατόν νὰ μείνωμεν μαζή. Μοῦ ὑπόσχου καὶ νὰ μὴν εἴπῃς τίποτε; ἤξεύρω ὅτι εἶσαι ἱκανὴ νὰ κρατήσῃς τὸν λόγον σου;

— Καὶ διατί νὰ κρύψωμεν τὴν ἀλήθειαν;

— Ἄλλὰ δὲν ἐννοεῖς, Τερέζα, ὅτι πρέπει νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τὸν υἱόν μου τὸν Ἐκτωρ; Ὁ Ἐκτωρ εἶνε ἀλαζών, βίαιος, ζηλότυπος... Ἄν μάθῃ ἕξαφρα ὅτι πρόκειται νὰ νυμφευθῶ, καὶ νὰ ἀναγνωρίσω τὸν Ἰάκωβον ὡς υἱόν μου, ὁ θεὸς ἤξεύρει τί ἢ μπορεῖ νὰ κάμῃ! Κρατεῖ πάντοτε ρεβόλβερ ἐπάνω του. Εἰς τὸν θυμόν του δὲν ἤξεύρω τί θὰ γείνωμεν ὄλοι, καὶ μάλιστα τὸ ἀγαπητὸ μας αὐτὸ παιδάκι, μὲ τὸ ὁποῖον δὲν θὰ θελήσῃ βέβαια νὰ μοιρασθῇ τὴν κληρονομίαν μου.

Τὴν φορὰν αὐτὴν ὁ τραπεζίτης ἐπέτυχεν ἢ Φακινέτα κατεπτοήθη.

— Ναί, ναί, ξεύρω, εἶπεν, αὐτὸς ὁ Ἐκτωρ εἶνε κακός. Καὶ πιστεύεις ὅτι θὰ τολμήσῃ νὰ

ἐπιβουλεύῃ τὴν ζωὴν τοῦ ἀθώου μικροῦ του ἀδελφοῦ;

— Εἶμαι βεβαιότατος. Καὶ ξεύρεις τί φοβερὸς εἶνε; Ἐχει ἔως τὴν φωνεῖσαι πολλοὺς εἰς τὴν μονομαχίαν.

— Παναγία μου! εἶπεν ἡ παράφρων, σφιγγούσα τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς καὶ περιβάλλουσα αὐτὸ διὰ πτυχῆς τῆς ἐσθῆτος τῆς, ὡς ἵνα προστατεύσῃ αὐτό· ἂν μοῦ τὸν ἐσχότωνε, τὸν μικρόν μου! Ἄλλὰ θὰ τὸν ὑπερασπισθῶ ἐγὼ!... Ἄς ἦνε, ... Ἄς ἦνε, ... θὰ κρυφθοῦμεν ἀπὸ τὸν κύριον Ἐκτωρ, ἀφοῦ εἶνε ἀνάγκη, ... καὶ πάλιν βλέπομεν. Θὰ εἴπῃς ὅτι εἶμαι μία κυρία... χήρα... ποῦ ἦλθε ἀπὸ τὸ Παρίσι μὲ τὸν υἱόν τῆς νὰ περάσῃ μερικὰς ἡμέρας εἰς τὸ Βλινύ. Σὺ δέχεσαι τόσοις κυρίους καὶ κυρίας καθὼς πρέπει... θὰ μὲ πάρουν διὰ καμμινὴν ἀπὸ αὐταῖς. Ἐγὼ ἔχω ἐξωτερικὸν καθὼς πρέπει, καὶ ὁ υἱός μου μὲ τὰ τριανταφυλλιά του φορέματα φαίνεται ὡς πριγκηπόπουλο.

Ὁ Λοβεδύ δὲν κατώρθωσε νὰ μὴ μειδιάσῃ.

— Λοιπὸν εἴμεθα σύμφωνοι, Τερέζα, εἶπε. Θὰ σὰς ὀδηγήσουν τὴν ὁδὸν εἰς τὸ δωμάτιόν σας, σὲ καὶ τὸν υἱόν σου. Ὁ Ἐκτωρ ἢ μπορεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ ὅπου καὶ ἂν ἦνε, καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἰδῇ μαζή, πρὶν τοῦ δώσω νὰ ἐννοήσῃ... τὸ ὅποιον θὰ χρειασθῇ δύο τρεῖς ἡμέρας. Ἔως τότε μοῦ ὑπόσχου, ... μοῦ ἠρκίζουσαι νὰ μὴ μαρτυρήσῃς εἰς κανένα τί τρέχει μεταξύ μας;

— Σοῦ τὸ ὑπόσχομαι, σοῦ τ' ἠρκίζομαι, ἀπήντησεν ἡ Φακινέτα, λαμβάνουσα τὸ πανοῦργον ἐκεῖνο ἤθος, τὸ ὁποῖον γνωρίζομεν. Ἐγέλασα ἐγὼ πλέον πονηρὸς ἀπὸ τὸν κ. Ἐκτωρ.

Ὁ Λοβεδύ ἐσήμανε, καὶ ἦλθεν ὁ Βερναρδῆς. Ὁ κύριός του ὠμίλησεν εἰς αὐτὸν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ταπεινῇ τῇ φωνῇ, δεικνύων τὴν παράφροναν καὶ τὸν δῆθεν υἱόν τῆς. Ὁ ὑπηρέτης δὲν ἠδυνήθη μὲν νὰ κρύψῃ τὴν ἔκπληξίν του, ἀλλ' ὡς ὑπηρέτης μορφωμένος προσέκλινε καὶ προσεκάλεσε τὴν Φακινέταν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

— Τὸ βλέπεις, παμφίλτατε, εἶπεν ἡ τρελλὴ βρενθουμένη, ὅτι εἶμαι κυρία καθὼς πρέπει! καὶ προσπάθησε εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μοῦ φέρεσαι μὲ τὸ σέβας τὸ ὁποῖον μοῦ ἀνήκει.

Καὶ προῦχώρησε μεγαλοπρεπῶς βαδίζουσα.

— Δὲ μοῦ λές, εἶπε δυσθύμως ὁ Ζωζός, ἀφοῦ εἶμαστ' ἐδῶ, ἔς τὸ σπίτι μας, γιατί δὲ μᾶς δίνουν ψωμί, γλυκά, κρασί... καθὼς μᾶς ὑποσχέθησαν;

Ἡ Φακινέτα ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ μικροῦ λαϊμάργου, ἐνῶ δὲ διήρχοντο τοὺς μακροὺς διαδρόμους τοῦ πύργου, ἵνα φθάσωσιν εἰς πενιχρόν τι δωμάτιον, ὅπερ

ὁ Λοβεδύ εἶχεν ὀρίσει εἰς κατοικίαν τῶν νέων αὐτοῦ ξένων, ὁ Βερναρδῆς ἐψιθύρισε·

— Χαρὰ ἔς τὴν ἰδέαν! Χωρὶς ἄλλο τὸ Βλινύ κατηντήσε φρενοκομεῖον!

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Θέρος.—*Ἡ ζωὴ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ.*—*Ἐργασία καὶ ψυχωργία.*—*Καιροὶ καὶ ἤθη.*—*Ἄλλοτε καὶ νῦν.*—*Ἀθῶνσοι, χοροὶ, ἑορταί.*—*Καθφερέτα, καπηλεῖα, θέατρα, ἐξοχαί.*—*Λάρυγγες καὶ κνήμαι.*—*Πῶς διασκέδαζει ὁ λαός.*

Τὸ θέρος ἤγγισεν. Αἱ ἡμέραι ἤρχισαν ἡδὴ νὰ παρατείνωνται μακρὰ καὶ ἠλιοκαεῖς καὶ αἱ νύκτες νὰ λούωνται εἰς ὄροσον εὐάρεστον καὶ ἄπλετον σελιναῖον φέγγος. Κοπιωδεστέρα καθίσταται ἡσυχία ἢ ἔργασία ὑπὸ τὴν θερμότητα τῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ βαρύνει τὸ πνεῦμα ἀφορήτως τὸ καῦμα τοῦ οὐρανοῦ. Λιθουκαὶ πνοαὶ στροβιλιζοῦν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς εἰς λευκὰς νεφέλας τὸν κενιορτὸν καὶ ὁ ἰδρῶς ρεεῖ ἀπὸ τῶν μετώπων—ὄχληρός προάγγελος καὶ σύντροφος τῆς ἀφικνουμένης ὥρας τοῦ ἔτους. Καταβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἄχθους κλίνει πρὸς ἀνίκητον ὕπνον τὸ σῶμα, ἐφ' ὅσον, παμμεγέθης κρατῆρ, ἐκχέει κρεμᾶμενος ἀνωθεν τὴν ζέουσαν τῶν ἀκτίνων του λάθαν ὁ ἥλιος, καὶ ἀναμένει τὴν ἐσπέραν διὰ ν' ἀπολάβῃ ὀλίγων στιγμῶν ἀνεκτῆς ὑπαίθρου ζωῆς, πολὺ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἀνηλεοῦς ἄστρου. Τότε μόνον ἀνακουφίζονται πῶς τὰ κεκμηκότα μέλη, τότε ἐνδυναμοῦνται κατὰ τι τὰ παραλελυμένα νεῦρα, τότε συσφιγγονται αὐτῆς αἱ ἴνες αἱ χαλαρωθεῖσαι καὶ ἀνοίγονται οἱ καμμόντες καὶ τεθαμβωμένοι ὀφθαλμοὶ καὶ καθαρίζεται ἡ διάνοια ἢ θολωθεῖσα. Καὶ πληροῦνται λαοῦ αἱ ἐξοχαὶ καὶ τὰ προάστεια καὶ αἱ ἀκταὶ καὶ σπεύδει τὸ πλῆθος ὅπου τὸ καλεῖ ἔστω καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀναψυχῇ, καὶ ἀναζῶσιν οἱ νεκροὶ δρόμοι καὶ ἐκχύνεται εἰς αὐτοὺς νυκτοβάτης ἢ πόλις ὅπως ἀναπνεύση, περιπατήση, λουσθῇ ἢ εὐθυμήσῃ. Καὶ ἄρχονται τὰ ὑπὸ τὸ ἐλεύθερον στερέωμα θεάματα καὶ ἐγκαινίζονται ἢ εἰς Φάληρον κατάβασις καὶ ἀνέρχεται γογγύζων ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπιβατῶν ὁ σιδηρόδρομος πρὸς τὸν ἀνήφορον τῆς δροσερᾶς Κηφισίας. Καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρημουμένου βραμυηδὸν ἄστεος ἢ ἀνθρωπίνῃ πλημμύρᾳ κυλίστα παντοῦ ὅπου δένδρων ἐν ἀνοικτῶ ὀρίζονται σικιὰ ἢ βουνοῦ χλοάζουσα ράχισ ἢ θαλάσσης φλοῖσθος γλυκύς. Εἶνε ἡ μεγάλη ἐποχὴ τῶν ἀθηναϊκῶν διασκεδάσεων. Καὶ εἶνε ἄμα διὰ τὸν περιεργον παρατηρητὴν ἢ καταλληλοτέρα ἐπίσης περίστασις ὅπως ἴδῃ ἀπροκαλύπτους τὰς τάσεις, τὰς ἰδέας, τὰς συνηθείας, τὰς ὀρέξεις, τὸν χα-

ρακτῆρα τοῦ λαοῦ—τὸ προσφορώτερον στάδιον ὅπως σπουδάσῃ τὴν βαθμιαίαν τῶν ἠθῶν πρὸς ἡμῖν μάρφωσιν.

* *

Ἀπὸ τοῦ διασκήμου κριτικοῦ Sainte-Beuve ἀποφανθέντος τὸ γνωστὸν ἀφορισμὸν «Εἰπέ μου ποῖον θαυμάζεις διὰ νὰ σοῦ εἶπω ποῖος εἶσαι» μέχρι τοῦ περιφήμου Brillat-Savarin ἀνακηρύξαντος ὡς ἀξίωμα ὅτι μόνον ἐκ τοῦ εἶδους τῆς συνήθους αὐτῷ τροφῆς καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν τρώγει θὰ ἠδύνατο νὰ ὀρισθῇ ἀσφαλῶς ὁ χαρακτῆρ παντός ἀνθρώπου, μυρία προὔτάθησαν καὶ ὑπεδείχθησαν θεωρίαι πρὸς καθορισμὸν ἢ ἐξήγησιν τῶν γενικωτέρων ψυχικῶν διαθέσεων ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων τοῦ καθημέραν βίου. Ἄλλ' ὁ μᾶλλον ἀνάξιος προσοχῆς μεταξὺ αὐτῶν δὲν θὰ ἦτο ὁ τρόπος καθ' ὃν διέρχονται τὰς ὥρας τῆς ἀργίας τῶν τὰ ἄτομα ἢ τὰ ἔθνη, λαμβανόμενος ὡς μέτρον καὶ δοκιμαστήρ τοῦ καθόλου αὐτῶν χαρακτῆρος. Ὁ ἀφορισμὸς τοῦ κριτικοῦ δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον ἀληθὴς ἂν διευτυποῦτο ἀνκλόγως: Εἰπέ μου πῶς διασκεδάζεις καὶ θὰ σοῦ εἶπω ποῖος εἶσαι. Κατ' ἄλλον τρόπον ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ πεπολιτισμένος, ἄλλως δὲ ὁ ἄξεστος καὶ χυδαῖος ἄλλως ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ προσδευτικὸς καὶ ἄλλως ὁ στάσιμος καὶ ὀκνηρὸς. Ἄλλως ἐργάζεται ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐθυμεῖ ὁ ἄπιστος ἢ ὁ πιστός, ὁ σκεπτικὸς ἢ ὁ ἀπλοῦς, ὁ ἐλεύθερος ἢ ὁ δοῦλος. Τῆς ὀθωμανικῆς φυλῆς τὴν στασιμότητα, τὸ ἀποκλειστικόν, τὴν ἀδράνειαν, τὴν εἰς τὸ πεπρωμένον τυφλὴν πίστιν, ἀπολαυστικότητα, τὴν εἰς ἰδανικὸν ἄλλης ζωῆς ὑλικωτέρας ἐπι καὶ ἠδονικωτέρας τῆς παρούσης πεποιθήσιν, θὰ ἠδύνατο τις ἀμέσως νὰ αισθανθῇ καὶ ἐννοήσῃ καὶ ἀπαξ μόνον παραστάς εἰς τουρκικοῦ θεάματος σκηνὴν ἢ ἐνωτισθεῖς ἀσιατικοῦ ἔθματος τοὺς ἠδυπαθεῖς καὶ συρομένους καὶ στένωτας καὶ ὁμοιοχρώμους καὶ ἐν κοιμιζούσῃ νωθότητι ἐξελισσομένους μελιτώδεις τόνους. Ὁ χονδρὸς καὶ ἡσυχος γερμανὸς ἀρέσκειται εἰς τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου τὰς ἀπλοϊκὰς ἠδονὰς ἢ εἰς τὴν βραδείαν καὶ ἤρεμον καὶ ἀποκηνοῦσαν μέθην τοῦ ζύθου. Ὁ θερμὸς ἰσπανὸς ταυρομαχεῖ. Ὁ χαῦνος ἰταλὸς ψάλλει πρὸς ἄρπαν ἢ πρὸς κιθάραν ἐρωτικῶν πόνων μέλη. Ὁ γάλλος ἀγαπᾷ τὸ καινοφανές, τὸ πρῶτότυπον, τὴν ζωὴν, τὴν λάμπιν τῶν φώτων, τὸν θόρυβον, τῶν ποτηρίων τὴν κλαγγὴν καὶ τῶν χορῶν τὴν ζάλην καὶ τὴν βοὴν τοῦ γέλωτος καὶ τὸν ἀφρόν τοῦ καμπαρνίτου. Καὶ ὁμοίως ἐκάστη ἐποχὴ ἔχει καὶ τὰ ἰδιαίτερα αὐτῆς ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα καὶ τὰς λύπας καὶ τὰς χαρὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις, ἀτινα συναποφέρει παρερχομένη μεθ' ἑαυτῆς εἰς

τόν τάρον. Ἐκάστη ἀξία λόγου πολιτικῆ ἢ κοινωνικῆ μεταβολῆ, εἴτε φυσικῆ καὶ βαθμιαία εἴτε ἀπότομος καὶ βίαια, ἀρκεῖ νὰ ἔχη ὡς βάσιν ἐξέλιξιν ἰδεῶν καὶ ὡς κρηπίδα τοῦ καιροῦ τὰς ἀπαιτήσεις, συνεπάγεται ἀναποφεύκτως καὶ τὴν μεταβολὴν τῆς ζωῆς. Πῶς θὰ περιεφρόνουν τὰς ἐορτὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις ἡμῶν, τὰς ἐπὶ τῇ βίαιε τύπων καὶ ὄρων καὶ κανονισμῶν, πῶς θὰ ἐγγέλων, ἂν τὰς ἐβλεπον, διὰ τὰς ἀβλαβεῖς ἡμῶν ἱπποδρομίας καὶ τὰς σεμνὰς ἀπόκρουσιν οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι, οἱ μεθυσκόμενοι εἰς τὸ αἶμα τῶν σφαζομένων ἐν τῷ κίρκῳ θηρίων καὶ κορεννύμενοι ἐδωθῆς καὶ πότου εἰς λουκούλλεια δειπνα καὶ ὀργιζόμενοι εἰς ἔκφρονα σατουρνάλια καὶ πλέοντες εἰς ποιητικωτάτης ἀκολασίας τὸν ἀκατάσχετον χεῖμαρον! Πῶς θὰ ἐνέπαιζον τὰς εὐκισθήτους καὶ ἀνικιμίας καὶ νευροπαθεῖς ἡμῶν γυναῖκες αἱ ὑπερήφανοι καὶ σκληρὰ δέσποιναι, αἱ κοσμοῦσαι τὰς αἰμακτρὰς πανηγύρεις τοῦ Forum καὶ καταβιάζουσαι τὸν ἀντίχειρα ὅπως φονευθῆ ὑπὸ τὰ ὄμματά των ὁ ἀίχμαλτος, καὶ σοβοῦσαι, βακχίδες εὐμναεῖς, ἐν τῇ Σοβοῦρρα! Πῶς θὰ διεροῦντο εἰς καγγασμούς ἐπὶ τῇ θέᾳ ἡμῶν φρακκοφορῶντων καὶ περιβεβλημένων τοὺς λευκοὺς λαίμοδετας καὶ τὰς δερματίνας χειρίδας μας οἱ πυργοδεσπότες καὶ οἱ σταυροφόροι καὶ οἱ καθελίεροί καὶ οἱ παλαδῖνοι τοῦ μεσαιῶνος, οἱ πεφορτωμένοι χάλυβι καὶ σιδήρῳ καὶ ἀπαστράπτουτες ἐκ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου! Καὶ πόσον ἀστεία θὰ ἐφάνιντο τὰ συμποσιά μας εἰς τοὺς ἀγρίους Ἰνδοὺς, τοὺς γυμνοὺς καὶ καταστίκτους καὶ δακτυλιοφοροῦντας τὰ ὦτα καὶ τὴν ρίνα καὶ εὐχομένους ἐπὶ ἀξένου τινὸς παραλίας, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἀντιπόδων, ἀπέναντι τοῦ μεγάλου πανοράματος τοῦ ὠκεανοῦ, διὰ σαρκῶν ἀνθρωπίνων!

* *

Εὐνόητον ἐπομένως ἂν τὸν μεταβατικὸν χαρακτήρα τῆς ἐποχῆς, ἣν διατρέχει τὸ ἡμέτερον ἔθνος νῦν, οὐδαμῶς ἄλλοῦ θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ καλλίτερον διατυπούμενον ἢ εἰς τὰ ἦθη τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Τὸν κυκεῶνα, ὃν παριστᾷ παρ' ἡμῖν πολιτεία ἅμα καὶ κοινωνία, τοῦ ἐθνικοῦ οικοδομήματος τὸ ἀσυμπαγές ἐστὶ καὶ ἀκατάρτιστον, οὐδαμῶς θὰ ἠδύνατό τις νὰ εὕρῃ οὕτω προφανῶς εἰκονιζόμενον ὅσῳ εἰς τὴν incohérence τῶν βιωτικῶν ἐξέων καὶ φαινομένων. Ἄλλοτε, κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔτη, μετὰ συγκινήσεως διεγερῶνται ἀκόμη οἱ παλαιότεροι πῶς αἱ τελευταῖαι αὐταὶ ἰδίως διεκρίνοντο διὰ τὴν θαυμασίαν αὐτῶν ὁμοιομορφίαν καὶ μονοτονίαν. Καθ' ἣν ἐποχὴν αἱ Ἀθηναῖαι δὲν ἀπετέλουν ἐτι συνοικισμὸν ἄξιον νὰ ὀνομασθῆ πόλις, καθ' ἣν ἡ σή-

μερον καλλιμέγαρος καὶ θορυβώδης ὁδὸς Σταδίου δὲν ἦτο ἡ βαθύς κρημνὸς καὶ θολὸν ρεῦμα, καθ' ἣν οἱ ἐν τῷ τόπῳ ξένοι ἠριθμοῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων, καθ' ἣν ἡ πρὸς τὸν ἐπιλοιπον κόσμον συγκοινωνία ἐχρειάζετο ἐβδομάδας, ἐπόμενον ἦτο τὰ τε ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα νὰ ἐξακολουθῶσιν ὄντα ὅ,τι ἐννοεῖται κοινῶς διὰ τοῦ ἐπιθέτου πατριαρχικά. Μ' ὅλας εἴτε τὰς πολιτικὰς εἴτε τὰς οἰοῦντο ἄλλου εἶδους διαμάχας ἢ καθόλου ὄψις τοῦ ἔθνους θὰ ἦτο περίπου ὅποια πολυμελοῦς οἰκογενεῖας. Ἡ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν μετριότης τῆς ζωῆς ἦτο φυσικῆ καὶ ἐπεβάλλετο μάλιστα. Ὑπὸ βασιλέα φουστανελλοφόρον καὶ ἡγεμονίδα φεσοφοροῦσαν εὐεξήγητον εἶνε ἂν ἐτηρεῖτο τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων ἢ τε ἀπλότης καὶ ἡ ἀγνότης. Τῶν ἐπιτήμων ἐορτῶν, τῶν ἰδιωτικῶν συναθροίσεων καὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων περιπάτων τὸ θέαμα θὰ ἐφάνετο ἡμῖν τοῖς σημερινοῖς παραδοξότατον. Σύμβολον πίστεως καὶ φιλοπατρίας ἐθεωρεῖτο ἡ ἐμμονὴ εἰς τὰ πάτρια καὶ οἱ τολμηροὶ νεωτερισμοὶ εἶχον ἐξηραλισμένην ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀποτυχίαν. Καὶ ἂν βραδείας καὶ διὰ τοῦ χρόνου κατωρθοῦτο νὰ εἰσαχθῆ τις, ἀναποφεύκτως ὑρίσταντο ἀμέσως τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος τὴν ἐπίδρασιν. Αὐτοὶ οἱ ξενικοὶ χοροὶ, ἐγκλιματιζόμενοι, προσελάμβανον ἰδιαιτερόν τινα τύπον, ἡμιραρχικόν, ἡμιδημοτικόν, ἐλληνοπρεπῆ ὅμως πάντοτε ἐξόχως, κατὰ τὴν ἐν χρήσει χαρακτηριστικωτάτην ἔκφρασιν, καὶ δὲν ἦτο ἀσύνηθες ἀκουσμα λαϊκὸν ἄσμα τονιζόμενον ἀφῆνης ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνακτόρου τοὺς θόλους. Ὁ συγκρίνων τὰ ἄλλοτε συμβαίνοντα πρὸς τὰ νῦν θὰ ἐξεπλήσσετο μεγάλως διὰ τὸ βαθύ χάσμα, ὅπερ ἐν οὕτω μικρῷ σχετικῶς χρονικῷ διαστήματι φαίνεται ὄρουθῆν μεταξὺ τῶν δύο ἐποχῶν. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐν διαστήματι τριῶν μόλις δεκαετηρίδων τρεῖς διάφοροι — ὄχι γενεαὶ — ἀλλὰ λαοὶ κατώκησαν τὸν τόπον. Νομίζω ὅτι ἐλέχθη ἤδη, ἀλλ' εἴτε ἐλέχθη εἴτε δὲν ἐλέχθη, εἶνε ἐπίσης ἀληθές, ὅτι καὶ ὡς σώματα καὶ ὡς ἰδέαι καὶ ὡς ψυχαὶ καὶ ὡς ἀρχαὶ καὶ ὡς διάνοιαι περισσότερον ἀπέχομεν ἡμεῖς τῶν πατέρων μας ἢ ἐκείνοι τῶν παλαιωτάτων ἐκείνων μακραθωνομάχων καὶ σαλαμινομάχων.

* *

Ἡ δὲ διαφορὰ ἐκρυφώθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ταῦτα ἔτη καὶ βαίνει αὐξοῦσα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν. Ἡ τοῦ ἐξωθεν ἐρχομένου βεῦματος ἐπίδρασις εἶνε πλέον ἢ αἰσθητὴ καὶ ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ ἐξαρπνίζονται βαθμηδὸν τὰ ὀλίγιστα ὑπολειπόμενα ἐτι ἔχνη τοῦ παρελθόντος. Κατὰ μικρὸν συνοικεῖσθε καὶ συμμορφοῦσθε ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὸν ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ κρατοῦντα πολιτισμὸν, ὡς ἀτε-

χνᾶ μὲν βεβαίως ἀντίγραφα ἀλλ' ἀντίγραφα ἐπὶ τέλους. Καὶ τόσῳ εἶνε τοῦτο ἀκριβές, ὥστε ὅσῳ καὶ ἂν δὲν θέλωμεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν εἶνε ὅμως ἐν τούτοις ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτησεως ὅτι ἤρχισαν ἡδὴ συμπηγνύμεναι καὶ καταρτιζόμεναι καὶ κοινωνικαὶ ἀκόμη τάξεις παρ' ἡμῖν, τῷ τῶς κατ' ἐξοχὴν δημοκρατικῶ θεωρουμένῳ λαῷ. Καὶ ἀριστοκρατία μὲν, ὑπὸ τὴν ἀποδιδόμενην ἀλλαγῶν σημασίαν εἰς τὴν λέξιν, δὲν ἐσηματίσθη ἀλλ' οὔτε δυνατὸν θὰ εἶνε νὰ σχηματισθῆ ποτέ, ἀλλὰ τῆς πλουτοκρατίας τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὑπαρξιν δὲν θὰ ἦτο βεβαίως εὐκόλον νὰ ἀρνηθῆ τις. Ὁ θέλων νὰ πεισθῆ περὶ τούτου δὲν ἔχει ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ εἰσαχθῆ εἰς οἰκονομίας τῶν ἀνωτέρων ἀθηναϊκῶν αἰθουσῶν, ἐν αἷς κρατοῦσα γλῶσσα εἶνε ἡ γαλλικὴ, σὺνηθες προσφερόμενον τοῖς ἐπισκέπταις ποτὸν τὸ τέϊον καὶ συχνὰ αἱ ἐσπερίδες. Ἡ ἀπομίμησις τῶν ἠθῶν τοῦ μεγάλου εὐρωπαϊκοῦ κόσμου εἶνε πλήρης μὲ μόνην τὴν ἐλαχίστην διαφορὰν ὅτι εἶνε . . . ἀπομίμησις. Ἐνιαχοῦ κατορθῶναι καποτε νὰ προαχθῆ καὶ μέχρι κίβδηλίας. Ἄλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπομένει ἀκομψὸς καὶ ἀκακίσθητος ἀντιγραφή. Ἡ οἰκοδέσποινα ἔχει τὰς ὀρισμένας καθ' ἐβδομάδα ἡμέρας, καθ' ἃς δέχεται, καὶ τὰς ὀρισμένας καθ' ἃς δὲν δέχεται. Εἰς τὴν διακόσμησιν τῶν ἰδιαιτέρων τοῦ οἴκου δωμάτων, ἐν οἷς εἰσάγει τοὺς ξένους τῆς, καταβάλλει ὅλως ἐξαιρετικὴν προσοχὴν — ὅπως φροντίζει περὶ τῆς ἐσθῆτός τῆς νὰ εἶνε πάντοτε σύμφωνος πρὸς τὸν τελευταῖον συρμόν. Εἶνε καὶ τοῦτο εἶδος τι γυναικεῖου sport, καθ' ὃ νικᾷ ἡ πεποικισμένη διὰ μείζονος φιλοκαλίας καὶ νοσημοσύνης. Ἐκτὸς τῶν soirées, ἐν μεγίστῃ ἐνεργείᾳ καὶ ἀκμῇ εἶνε καὶ αἱ matinées καὶ αἱ après midi καὶ τὰ five o' clock, αἱ ἡμερίδες, αἱ ἀπογευματιναί, τὰ δειλινά, ἢ ὅπως ἄλλως ἐξελληνίζονται. Ὁ κύριος θέλων νὰ σᾶς δηλώσῃ ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ διέλθητε παρ' αὐτῷ τὴν ἐσπέραν, σᾶς καλεῖ διὰ τὰ πάρετε, ὡς λέγει, τὸ τσαῖ. Ἐπὶ τοῦ κλειδοκουμβάλου παιζονται τεράχια τοῦ νεωτάτου μελοδράματος τοῦ Βέρδη ἢ τοῦ Βάγνερ, τοῦ Ὁθέλλου τῆς ἐν Μιλάνῳ Σκάλας ἢ τῆς Βαλκυρίας τῶν Βρυξελλῶν. Κατὰ τὰς ἀπόκρουσιν ἐντὸς τῶν ἀναπετανομένων σαλονίων, ἄτινα καταυγάζονται ἐκ τῶν φώτων καὶ ὧν στίλβει ὀλισθηρὸν τὸ parquet, δίδονται ζωηροὶ καὶ πολυπληθεῖς χοροὶ, des bals travestis, costumes, parés et masqués. Τὸ ἀμερικανικὸν ἄνθος τῶν αἰθουσῶν, τὸ τόσον ἐπιτυχῶς μεταφωτισθὲν καὶ ἐν Εὐρώπῃ ἐξωτικὸν φυτόν, ἢ μετὰ τῶν νεανίδων flirtation (νὰ τολμήσωμεν ἄρα γε νὰ τὴν μεταφράσωμεν ἐρωτοπαιδίαν;) εἶνε πληρέστατα ἐν χρήσει. Ἐξοχικὰ καὶ ἄλλαι ἐκδρομαὶ διενεργοῦνται συχνότατα, des pic-

nic, parties de plaisir, courses à pied ou à cheval. Αἱ μᾶλλον προτιμώμεναι ἐξοχαὶ εἶνε τὸ Φάληρον καὶ πρὸ πάντων ἡ δροσερὰ Κηφισία, ἀληθῆς ἀριστοκρατικὸν κέντρον μὲ τὰς κομφᾶς ἐπαύσεις τῆς καὶ τὰ δύο μεγάλα ξενοδοχεῖά τῆς καὶ τὸ κατάστημά τῆς τὸ ὑδροθεραπευτικόν. Ἄν ὑπάρχη γαλλικὸν θέατρον, εἰς τοὺς κυρίους καὶ τοὺς ἐπισκέπταις τῶν αἰθουσῶν τούτων ἀνήκουν ἀναποφεύκτως τὰ πρῶτα καθίσματα· ἂν δὲν ὑπάρχη, τὸ αὐτὸ γίνεται—ἀφοῦ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνη ἄλλως—καὶ διὰ τὸ ἰταλικόν· ἀλλ' εἰς τὸ ἑλληνικὸν οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ σημειωθῆ ἡ παρουσία των. Πέρσι μόνον, παραδόξως, εἶχε καταλάβῃ αὐτοὺς, ὡς ἐθυμείσθε βέβαια, ἐκεῖνο τὸ goût pervers (βλέπετε ὅτι ἐξακολουθῶ νὰ ἠμιλῶ τὴν γλῶσσάν των) διὰ τὸ Ἄντρον τῶν Νυμφῶν καὶ τὸν διάσημον Κωστάκη. Ὁ συχνάζων εἰς τὰς αἰθούσας ταύτας κόσμος εἶνε συνήθως ὁ διπλωματικός, ὁ χρηματιστικός, ὁ ὁμογενικός, τραπεζίται, πρέσβεις, γραμματεῖς, ἐπιτετραμμένοι, αὐλικοὶ, ἀνώτεροι ὑπάλληλοι. Πολὺ ὀλίγοι ὅμως εἶνε ἐκεῖναι ἐν αἷς ἡ ἡμίγυρις εἶνε πράγματι select καὶ σχεδὸν καμμία τοιαύτη ἡμίγυρις δὲν ὑπάρχει, περὶ ἧς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐφρασεθῆ ἡ γαλλικὴ ἔκφρασις triée sur le volet. Ἄν μάλιστα τὸ σαλόνιον ἔχη ἔστω καὶ τὴν παραμικροτέραν σχέσιν πρὸς τὴν πολιτικὴν, δὲν ἀργεῖ νὰ προσλάβῃ ἐντὸς ὀλίγου τὴν εὐφρανῆναι τινὸς τῶν Χαυτείων ἢ τοῦ Δημοπρατηρίου. Τότε δὲ καὶ παύουν—ἐκτὸς ἐνός—νὰ εἶνε ψυχὴ αὐτοῦ αἱ κυρία. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὅμως περὶ αὐτὰς συγκεντροῦται πᾶν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ προσοχὴ καὶ ἡ κίνησις. Αἱ δεσποινίδες μονωδοῦσιν ἢ διωδοῦσι, κάθηνται πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου ἢ χαριεντίζονται μετὰ τῶν μεμυρωμένων νεανίσκων, ἐν ᾧ αἱ δεσποινίδες συνομιλοῦσι περὶ τοῦ γεγονότος τῆς ἡμέρας, ἀνακοινοῦσι τὰ μικρὰ οὐκάνδαλα ἄτινα ἀπαραιτήτως δὲν λείπουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐκ τοῦ κύκλου των, κακολογοῦσιν ἢ διαλέγονται περὶ τῆς τελευταίας θεατρικῆς ἐπιτυχίας ἢ τοῦ προσφάτου θορυβώδους βιβλίου, ὧν εἰδήσεις ἀφίκοντο ἐκ Παρισίων. Ἀπὸ τινος μάλιστα ὅλως ἰδιαιτέρως φαίνονται κατὰ τι ἐνδιαφερόμεναι διὰ τὴν φιλολογίαν, τὴν ἡμέτεραν ἅμα καὶ τὴν ξένην. Ἄλλ' αἱ θετικαὶ αὐτῶν φιλολογικαὶ γνώσεις, ἐκτὸς σπανιωτάτων ἐξαιρέσεων, δὲν ἐκτείνονται πέραν τοῦ Ohnet, ὅπως οἱ διακεκριμένοι τρόποι, οὓς ἐπιτηθεύονται, ἀφίνουν ἐνίοτε, προσωπεῖα διαφανῆ, μαντευομένην ὑπ' αὐτοὺς καὶ ἀγωγῆς ἀτέλειαν καὶ ἦθους φυσικὴν κοινότητα καὶ ἀπερίττου κληρονομικῆς εὐγενείας στέρησιν.

* Ἐπειτα ἔρχεται ἡ μέση τάξις. Ἡ μᾶλλον πᾶσῶν ἄμορφος καὶ στερομένη ἰδίας προσωπι-

κόττης. Κατώτεροι υπάλληλοι, επαγγελματίαι, συνταξιούχοι, μικροεισοδηματίαι, φοιτηταί. "Αν ἡ ζωὴ τῆς ἀνωτέρας τάξεως παρ' ἡμῖν εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ζωῆς τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἀλλαχοῦ, ἡ ζωὴ τῶν ἀσπῶν μας εἶνε ἀντιγραφὴ τῆς ἀντιγραφῆς, ἀπομίμησις τῆς ἀπομιμήσεως. Ἡ κυριώτερα βάσις, ἐφ' ἧς τείνει ὀριστικῶς νὰ στηριχθῆ καὶ μορφωθῆ ἡ ἀρτισύστατος ἡμῶν κοινωνία, ὁσημέραι καταδεικνύεται ὅτι εἶνε ἡ πρὸς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν ἄμετρος ἐκτίμησις, τῆς δ' ὀρθοδοξίας τοῦ δόγματος τούτου ὁ σπουδαιότερος ἀπόστολος εἶνε ἡ ἡμετέρα bourgeoisie. Τί ἂν τὸ ἔνδον τοῦ ποτηρίου δεινὸν ἀπόζη, ὅταν τὸ ἐξω ἀπαστρέπτη καὶ σπινθηροβολῆ στυλπνόν; Τί ἂν τὰ ἐσωθεν ἐνδύματα καλύπτῃ ρύπος καὶ ἰλύς, ἀφοῦ τῶν ἐξωτερικῶν εἶνε κομψὸν τὸ σχῆμα καὶ ἀνεπίληπτος ἡ μορφή; Τί ἂν ὁ θύλακος εἶνε πλήρης ἀέρος, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως φαίνεται ἐξωγκωμένος; Τὸ θέαμα τριακισιοδράχμου οἰκογενειάρχου προσπαθοῦντος πάση δυνάμει ν' ἀναπαρστήσῃ ἐν τῷ κύκλῳ του εἰς μικρὸν τὴν εἰκόνα τοῦ βίου μυρισταλάντου πλουσίου δὲν εἶνε ἐκ τῶν μάλλον σπανίων καὶ ἥττον ἀξιοβηρητῶν φαινομένων καὶ συμπτωμάτων. Ἡ ἐξωτερικὴ παράστασις ἐπιζητεῖται, ἐφ' ὅσον εἶνε ἐφικτὸν, νὰ εἶνε ἡ αὐτῆ. Αἱ δεσποινίδες τῆς οἰκογενείας ἠμιλοῦσιν ἀπαραιτήτως καὶ αὐταὶ τὴν γαλλικὴν. Ἡ Saison καὶ πᾶν ἄλλο journal συμμῶν παρέχει καὶ εἰς αὐτὰς πρόχειρα τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐσθῆτων καὶ τῶν πέλων των. Τὸ κλειδοκύμβαλον δὲν λείπει ἀπὸ τῆς αἰθούσης, ἣτις στολιζέται ἐπίσης καταλλήλως—ἔστω καὶ ἂν πρὸς τοῦτο τὰ λοιπὰ δωμάτια πρέπει ν' ἀπομείνωσι γυμνὰ καὶ κεριστῶντα διαμερίσματα προστύχου ξενοδοχείου, ἐν ᾧ σταθμεύει ὁμάς ἀλητῶν, ἐτοίμη ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπαύριον. Αἱ κυρίαι ἐπιτηδεύονται τοὺς αὐτοὺς ἐλευθέρους μετὰ τῶν κυρίων τρόπους—θεωροῦσαι αὐτοὺς προσφορώτατον πρὸς ἄγρην γαμβρῶν μέσον καὶ ἀπαραίτητον παρεπόμενον πεπολιτισμένης ἀγωγῆς. Τὸν χειμῶνα δίδονται ἐπίσης χοροὶ καὶ ἐσπερίδες, ἐν αἷς πίνεται ὁμοίως τέτον καὶ χοραεῦται ὁ ἔγκυκλος. Ἡ εἰς πᾶν δημόσιον θέαμα, εἰς πᾶσαν πλήθους συνάθροισιν, εἰς πᾶσαν ἑορτὴν προσέλευσις εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ. Αἱ συναυλίαι τοῦ Παρραιοῦ πληροῦνται. Ἡ εἰς Φάληρον κατάθασις τελεῖται ἀνελλιπῶς καθ' ἕκαστον θέρος καὶ τὰ Ὀλύμπια δέχονται τοὺς ὑπολοίπους. Εἰς τὰς ἀνκτορικὰς πανηγύρεις ἢ τελετὰς ὁ σύζυγος ἢ ὁ πατήρ προσκαλεῖται συνήθως μετὰ τῆς κυρίας ἢ τῶν θυγατέρων του· οὐχὶ δὲ σπανίως συμβαίνει ν' ἀναφέρῃ ἐνίοτε καὶ καμμίαν τῶν δεσποινίδων ὡς διακριθεῖσαν μετὰ τῶν κεκλημένων ἐπὶ χάριτι ἢ καλλοῦν καὶ ἐφημερίαι τις, ἀφηγουμένη

τὰ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἀπὸ τίνος χρονολογικὸν σύστημα. Ἐν τῷ μετὰ δὲ οἱ νέοι τῆς οἰκογενείας περιέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας, στολιζονται ἐπὶ πιστώσει, ἀμαξοδρομοῦσι, πκίζουσι σφικριστήριον εἰς τὰ κερφενεῖα, συνάπτουσι χρέη.

* *

Ὁ δὲ λαός; Ὁ λαός ὑρίσταται—διότι δὲν εἶνε ἄλλως δυνατὸν—τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠθῶν τούτων. Συνείθισεν ἤδη νὰ πίνῃ ζυθὸν ἀντὶ τοῦ ρητινίου του. Ἐχει τὰς ἐξοχὰς του, εἰς αἷς ἐκχύνεται κατὰ Κυριακὴν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις. Ἐχει τὰ ἰδιαιτέρως κερφενεῖά του, τὰ ἰδιαιτέρως θεάματά του. Ἐχει τὰς ἰδικὰς του ἑορτὰς, τὰς ἰδικὰς του συναθροίσεις, τὰς ἰδικὰς του πανηγύρεις. Ἀλλὰ πόσον διαφέροντα τῶν ἄλλοτε! Τὸν χειμῶνα, ὅτε αἱ λοιπαὶ τάξεις παραπονοῦνται κατὰ κανόνα διὰ τὴν ἔλλειψιν θεάτρου, αὐτὸς ἔχει τὰ ὠρισμένα του θεατροῖδια παντομίμας ἢ κωμικῶν παραστάσεων. Πολυπληθῆ ζυθοπωλεῖα παρέχουσιν αὐτῷ ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς μπίραν ὑπόζυνον πρὸς πόσιν καὶ ρυπαρὰν ἰταλίδαν ἢ ἑλληνίδα ὑπηρετοῦσαν πρὸς θέαν. Ἰκανοὶ δὲ ξενῶνες, ἐν οἷς παρέχεται οἶνος, ζυθὸς καὶ τροφή, κατὰ προτίμησιν δὲ πασαῖς, μένοντες ἀνοικτοὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν νύκτα, εἰσάγοντες δὲ μετὰ παραδόξου ἐπιτυχίως τὸ σύστημα τῶν ἰδιαιτέρων δωματίων, καλοῦσιν αὐτὸν εἰς παννυχίους εὐωχίας. Ἀλλ' ἡ κυριώτερα αὐτοῦ διασκεδάσις περιορίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ἀνὰ τὰς ἀγυῖας καὶ τὰ προάστεια καὶ τὰ περιχώρα περιπλάνησιν πεζῆ ἢ ἐφ' ἀμάξης, ἐν ἀπολαύσει τῆς θαυμασίας καὶ μοναδικῆς του μακαρίας.

Τὸ θέρος ὁμοίως στοιβάζεται κατὰ χιλιάδας εἰς τοὺς ὑγροὺς καὶ ἀθλίους παρλιτισίους κήπους, ὅπου θεᾶται ἐν πατριωτικῇ ἐξάψει καὶ ἐνθουσιασμῷ τὸν Λεωνίδα ἐν Θερμοπύλαις κατατροπυῦντα διὰ πυροβολισμῶν τοὺς Πέρσας, ἢ Κωνσταντῖνον τὸν Πικλολόγον ψυχορραγοῦντα ἐπὶ τῶν ξυλίνων ἐπάλλεων σητοβρώτου σκηνῆς, ἢ τῆς Γενοθέφρας τὰ θαυμάσια παθήματα, ἢ τοῦ Διάκου τὴν διὰ μυστηριωδῶν σημάτων μάχην πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους Τούρκους καὶ τὸν μοιραῖον ἀνκτολοπισμὸν. Ἀλλοτε δὲ ἐξίσταται πρὸ τῶν τολημῶν ἀκροατικῶν γυμνασμάτων πειναλίου τινὸς ἀθλητοῦ, ἢ χειροκροτεῖ τὰ θαυματοῦρα πηδηματὰ δεκαετοῦς κορασίου, ἢ διαρρηγνυταὶ καγγάζων πρὸ τῶν τερατωδῶν μορφασμῶν εἰδεχθοῦς παληάτου. Ἡ ἄλλοτε τέλος πάλιν, ἐν τῇ ὁρμῇ ὄλων τῶν κτηνωδῶν του ἐνοστικῶν ἐξεγειρομένων, ραβδοκοπεῖ μέχρι συντριβῆς τὰ καθίσματα καὶ τὰ θρανία ἐκδηλῶν τὴν εὐνοίαν του πρὸς χυ-

δαῖαν ὀρχήστριαν ἢ αἰοδόν, βραγγὸν ἔχουσαν τὸν λάρυγγα καὶ δύσηχον τὸν φωνήν. Καὶ βοῇ τότε τρομερὰ ἀνέρχεται πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀλαλαγμὸς ἐκκοφαινῶν, πάταγος σατανικὸς, ὄρμαγδὸς διαβολικὸς, συρφετοῦ ἔκφρονος, κόσμου ἐν μανίᾳ.

Ἀλλὰ μολοντί φαίνεται τόσον εὐθυμῶν, δὲν εὐθυμεῖ ἐν τούτοις οὔτε κατὰ τὸν τρόπον τούτον πράγματα. Ὅπου πρέπει νὰ τὸν ἴδῃ τις ἀληθῶς εὐθυμοῦντα εἶνε εἰς τὰ παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ἐλευθερίας, παρὰ τοὺς σταθμοὺς τῶν σιδηροδρόμων, παρὰ τὸ Θησεῖον, εἰς τ' ἀπομακρυσμένα ὀλίγον κέντρα τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ, ὅπου ἰδρύνονται ἰδιόρρυθμα ὠδικὰ κερφενεῖα καὶ ἐγκαθίστανται πλάνητες θιασοὶ ἀνατολιτῶν ὀργανοπαικτῶν ἢ αἰοδῶν, καὶ σμυρναῖος τριώνιστῆς μαγαεὶ διὰ τοῦ εὐκινήτου τόξου του τοὺς παρακαθημένους καὶ καλλιφῶνος ἀρμενία ἢ ἑβραία βάλλει περιπαθοῦς ἀμαρῆ στόνους. Ἐκεῖ ἐπανερχεται ὀλίγον εἰς τὰς φυσικὰς κλίσεις, ἐκεῖ ἐπανερχεται εἰς τὰ πραγματικὰ αἰσθηματὰ του. Ἐκεῖ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ κερφενεῖα οἷος εἶνε τῷ ὄντι, λαοῦ μεσημβρινοῦ, φίλου τῆς ὀπολαύσεως καὶ τῆς ἀργίας. Ἐκεῖ ἀφίνεται εἰς τὴν ἐκχειλίσιν τῶν μυχιῶν πόθων του, τῶν ἐσωτερικῶν τάσεων του, τῶν ἀπροσποϊήτων του ὀρέξεων.

* *

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ διὰ νὰ εὔρω τοιαύτην σκηνὴν ἀληθοῦς λαϊκῆς διασκεδάσεως καὶ εὐθυμίας ἠνχηκάσθη ἐσχάτως νὰ κατέλθω μέχρι τοῦ Πειραιῶς.

Σὰς συνιστῶ νὰ μεταβῆτε καὶ σεῖς, διότι ἀξίζει τὸν τόπον.

Ἐντὸς κερφενεῖου τινός, ἐνός τῶν κοινῶν παρὰ τὴν προκυμαίαν κερφενεῖων, ἀνακυκᾶται πλήθος πολὺ, σωρὸς κεφαλῶν καὶ σωμάτων παρακαθημένων. Ναῦται, ἐργάται, ἐμποροῦπάλληλοι, ἀμαξηλάται, ἀληθῆς λαός. Ὑπὸ τὴν χαμηλὴν τοῦ κερφενεῖου ὀροφὴν, ἐφ' ἧς ἐξωγραφισμένοι ἐμβλέπουσι πρὸς τὰ κάτω διὰ τῶν τερατωδῶν ὀμμάτων των παράδοξοι γρύπες καὶ περιπλέκονται εἰς μυρία ἀλλόκοτα σχήματα ποικιλόχρωμοι ἀπεικονίσεις ἀνθέων, ἢ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πνιγηροτάτη. Βαρεῖα ὀμίχλη καπνοῦ σκοτίζει τὴν ὄρασιν καὶ ὡς ὑπὸ πυκνὸν πέπλον μόλις διακρίνονται ἀπὸ τῆς εἰσόδου χειρονομοῦσαι ἐν φανταστικοῖς κινήμασιν ἀόριστοι ὄψεις. Συμμιγῆς θόρυβος φωνῶν, κραυγῶν, βλαστημιῶν, φιλονεικιῶν πληροὶ τὴν αἴθουσαν. Τὰ καθίσματα καὶ τὰ τραπέζια παρακείνεται πλησιέστατα ἀλλήλοις, συνεσφιγμένα, συμπεσισμένα, παρεμποδίζοντα τὴν διάβασιν. Οἱ ὑπηρεταὶ μόλις κατορθοῦσι νὰ διέρχωνται διὰ μέσου αὐτῶν,

βάλλοντες ὀξεῖας κραυγὰς πρὸς παραγγελίαν τῶν διατασσομένων ὑπὸ τῶν πελατῶν. Πρὸς τὸ βάθος κεῖται ὁ ὑψηλὸς μπάγκος τοῦ διευθυντοῦ ἐφ' οὗ ἀποτίθενται κύπελλα, κύαθοι, φιάλαι, ρίπτονται δ' ἐν κρότῳ τὰ χαλκὰ κέρματα, ἀτινα συνάζουσι οἱ ὑπηρεταί. Πρὸς τὴν ἄλλην δὲ γωνίαν, ἀριστερᾶ, ἐγείρεται εἶδος τι ἐξέδρας, ἐφ' ἧς κάθηνται τρεῖς μουσικοὶ, παρ' αὐτοὺς δὲ τρεῖς γυναῖκες. Ὁ πρῶτος τῶν μουσικῶν, ὁ πρεσβύτερος, ἐγείρει βραδέως τὸ βιολίον του καὶ ἀρχεται παίζων ἐπ' αὐτοῦ χορὸν τινα. Μία δὲ, ἡ νεωτέρα τῶν γυναικῶν, δεκατετραετῆς παιδίσκη, ἑβραία, -μὲ ζωηροῦς μέλανας ὀφθαλμοὺς, μορφὴν προπετῆ καὶ εὐάρεστον, κόμην πλουσίαν κομψῶς ἀναδεδεμένην, φέρουσα κιτρίνην ἐσθῆτα ἐσφιγμένην ἐπιμελῶς περὶ τὴν ὄσφην καὶ περικημίδας κατακοκκίνους ὧν, φιλαρέσκως ἐπιδεικνυμένων, μόλις ἐξαρκεῖ νὰ καλύψῃ τὴν ἐμπροσθίαν ἄκραν μικρότατον καὶ ὀξὺ πέδιλον, ἐγείρεται καὶ ὀρχεῖται συμφῶνως πρὸς τὸν ἀνακρουόμενον ρυθμὸν. Ἀμέσως δὲ πᾶς θόρυβος παύει. Ἡ παιδίσκη στρέφεται περὶ ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ ἐφ' οὗ ἴσταται στενοῦ χώρου, ὑπερέχουσα πάντων τῶν λοιπῶν, ἀνακηδᾶ ἑλαφρῶς, κινεῖ ἐν τῷ ἀέρι τοὺς βραχίονας ἀφ' ὧν ἐξηρητημένα συνοδεύουσιν ἐμμελῶς τῆς ὀρχήσεως τοὺς ἐλιγμοὺς κρόταλα ἠχοῦντα, προβάλλει τὸ στήθος καὶ περιπλέκει τὰς κνήμας. Καὶ τὸ πλῆθος θεᾶται ἠδυνόμενον καὶ ὑποτονθυρίζει τοῦ ρυθμοῦ τὸν ἦχον καὶ παρακολουθεῖ παρασυρόμενον βαθμηδὸν τὸν χρόνον τοῦ χοροῦ, πληττον διὰ τῶν ποδῶν τὸ ἔδαφος . . .

Ἄλλ' ὁ χορὸς ἐτελείωσε. Καὶ ἡ παρακαθημένη τῇ παιδίσκῃ γυνὴ ψάλλει ταχέως σύντομόν τινα καὶ εὐθυμον δημοτικὴν ᾠδὴν.

Καὶ μετὰ μικρὸν ἢ τρίτη, ὄριμος νεᾶνις, ὄχι ἄσχημος ἀλλὰ φέρουσα ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας ἀποτετυπωμένα προσηνῆ τὰ ἔγνη τῆς ἀλήτιδος καὶ ἀτάκτου ζωῆς τῆς, ἀρχεται ᾄδουσα διὰ βραθείας φωνῆς ἀνατολικὸν τι ᾄσμα.

Μονότονοι, βραδεῖς, ἐκπνεόντες ἀνέρχονται οἱ τόνοι πρὸς τὴν ὀροφὴν, ὁμοιόμορφοι καὶ ὁμοιόχρωμοι, ἐκτὸς ἐλαφρῶν παραλλαγῶν καὶ διακυμάνσεων. Τὸ ὄλον ᾄσμα μετέχει βόμβου, γόου, παραπόνου καὶ ναυοῦρισματος. Ὁ περίεργος ρυθμὸς ὁμοιάζει νῆμα ἐν συνεχεῖ ἐπὶ πολὺ ἀνελισσόμενον. Ἀδιάκριτοι, μόλις ἀκούμεναι ἐν τῇ μακρᾷ τρομῶδει παρατάσει τοῦ μέλους κυλιόνται αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὸ ὀλίγαι τάξεις, μόνη δὲ, κρατοῦσα τῶν λοιπῶν, ἀντηχεῖ εὐδιάκριτος καὶ καθαρὰ μίαν, ἐν ὄνομα, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν προφερόμενον καὶ ἀδιαλείπτως ἐπαναλαμβανόμενον. Τὰ ὄργανα μόλις κινοῦνται συνοδεύοντα τὴν αἰοδόν. Καὶ τὸ παράδοξον ᾄσμα προβαίνει, πάντοτε νισταλέον, πάντοτε ἀβίαστον, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε ἦχου καὶ ἐπὶ

των αὐτῶν ἢ μᾶλλον τῆς αὐτῆς λέξεως, ὡς ἐπίμονος ἐπίκλησις, ὡς ἀπηλπισμένη κραυγή, ὡς μυχίου πόνου καὶ πόθου ἔκφρασις, ἄλλοτε μαλθακῶς ὀλισθαίνον, ἄλλοτε αἰρόμενον εἰς θλιβεράν οἰμωγὴν καὶ ἄλλοτε καταπίπτον καὶ τελευτῶν εἰς βαθὺν στόνον. Καὶ ὑπὸ τὴν βαυκαλητικὴν καὶ ὑπνωτικὴν, ὡς χασίς ἢ ὀπίου, ἐπὶ ρειάν του τοῦ πλῆθος σιγῆ καὶ φαίνεται ὡς νὰ θυθίζεται εἰς εἶδος νάρκης καὶ ἀκροῦται ἐν μακαρίᾳ ἀκινήσει καὶ ρέμβῃ. Καὶ ἐφ' ὅσον ἐκεῖνο παρατείνεται ἐν τῇ διαρκεί αὐτοῦ χανυότητι καὶ μελαγχολίᾳ, ὡς νὰ διερμηνεύη ἐπιθυμίαν ἀόριστον ἀλλὰ τοσοῦτῳ μᾶλλον φλογερὰν, πάθος ἐπώδυνον πρὸς τι ἄγνωστον καὶ ἀσύλληπτον, ἢ ὡς νὰ θρηνητὶ ἀπολωλὸς ἀνεπιστρεπτί, στέρῃσιν σκληρὰν καὶ ἀνεπανόρθωτον, ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τοῦτο ἐνωτίζεται ἡρέμα ὡς νὰ ὑποκύπη εἰς μαγνητιστοῦ θέλησιν. Ἄλλ' ὅταν καὶ ὁ ὕστατος τόνος του βαθμηδόν, μικρὸν κατὰ μικρὸν, ἐκλίπη, τότε ἐγείρονται ὅλοι διαμίας καὶ ματωδῆς κραυγαὶ αἰτοῦσι τὴν ἐπανάληψίν του. Καὶ ἡ ἀλλόκοτος σκηνῆ, ἣτις φαίνεται ὡς ἐξαχθεῖσα ἐκ φανταστικῆς τινος διηγήματος τοῦ Γκωτιέ ἢ τοῦ Ὀφφμαν, ἐξακολουθεῖ, ἐξακολουθεῖ ἐπὶ πολὺ, ἐπὶ ὥρας μακράς, καιρὸν ἤδη μετὰ τὸ μεσονύκτιον καὶ πέραν ἐτι. . . .

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

ΑΛΛΟΙΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΑΝΑΣΤΗΜΑΤΟΣ

Κοινῶς ἐπικρατεῖ ἡ ἰδέα ὅτι ἄνθρωπος ἔχων ἀνάστημα 1 μ. 70, π.χ. διατηρεῖ τὸ ὕψος τοῦτο ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀναλλοίωτον ἀλλ' ἡ ἰδέα αὐτὴ εἶναι ἐσφαλμένη. Τὸ ἀνάστημα ποικίλλει ὅπως καὶ τὸ βᾶρος τοῦ σώματος καὶ κατὰ τὸ διάστημα μίᾳς ὥρας οὐδέποτε ἔχομεν τὸ αὐτὸ ἀνάστημα καὶ τὸ αὐτὸ βᾶρος. Ἐάν τις μετρήσῃ μετ' ἀκριβείας ἑαυτὸν ἅμα ὡς ἐγερθῆ τῆς κλίνης καὶ ὀλίγον πρὶν ἢ κατακλιθῆ, θὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐφόσον ἡ ἡμέρα προβαίνει, τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ σμικρύνεται. Τὴν ὀγδόην πρωινήν ὥραν εἶναι τις ὑψηλότερος ἢ τὴν ὀγδόην ἑσπερινήν. Καὶ ἡ διαφορὰ εἰς πολλὰ ἄτομα δύναται τὰ ὑπερβῆ τὸ ἐν ἑκατοστὸν τοῦ μέτρου. Κατὰ τὸ ἐν Βερολίῳ ἐν ἔτει 1881 συγκροτηθὲν χειρουργικὸν συνέδριον, ὁ καθηγητὴς Μάρτελ ἀνεκάλεισε τὸ πόρισμα πολλῶν αὐτοῦ καταμετρήσεων, ἐξ ὧν συνήγαγε τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα, ὡς εἶπομεν, ἀλλοιοῦται κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας. Ἐκαστος ἡμῶν ἀπόλλυσι 3—4 χιλιοστόμετρα τοῦ μέτρου τὴν ἡμέραν, ἅτινα ἀνακτᾷ τὴν πρωίαν

τῆς ἐπαύριον, ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ οἵτινες γίνονται βραχυτέροι κατὰ 5-6 χιλιοστόμετρα. Γνωρίζομεν τροχηλατιστὴν τινὰ ὅστις ἔχει ὕψος 1 μ. 72 ἐκ. τὴν πρωίαν καὶ ὅστις ἀφοῦ διατρέξῃ ἐπὶ τοῦ τροχηλάτου αὐτοῦ ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν διάστημα 40 χιλιομέτρων, τὴν ἑσπέραν ἔχει ὕψος 1 μ. 70 μόνον ἐκ. Ἡ σμίκρυνσις εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν σωματικὴν ἄσκησιν ἢ ἐπιβάλλει τις εἰς ἑαυτὸν καὶ τὸν χρόνον καθ' ὃν ἵσταται ὀρθίος. Κυρία τις, παραμένουσα καθ' ἑκάστην ἐφ' ὅλην τὴν πρωίαν ἐν τῇ καλλιτεχνικῇ Ἐκθέσει, ἀπόλλυσι τακτικῶς, ἀπὸ τῆς ἐνάτης μέχρι τῆς μεσημβρίας, τέσσαρα χιλιοστόμετρα ἐκ τοῦ ἀναστήματός της.

Τὴν σμίκρυνσιν ταύτην τοῦ ἀναστήματος γνωρίζουσι καλῶς οἱ ἐπαγγελλόμενοι ἐν τοῖς χωρίοις τοῦ «μάγους», οἵτινες διὰ χρημάτων ἀναλαμβάνουσι νὰ βραχύνωσι τὸ ἀνάστημα τῶν νέων. Ἐάν νεοσύλλεκτός τις ὑπερβαίνει τὸ ἀνάστημα τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενον πρὸς ἐξίρῃσιν ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ὁ «μάγος» ὑπόσχεται αὐτῷ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τῆς ὑποχρέσεως. Ὀλίγας ἡμέρας πρὶν ἢ συνελθῆ τὸ στρατολογικὸν συμβούλιον, ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς ὑπερβάλλουσαν σωματικὴν κόπωσιν καὶ τῷ ἐπιβάλλει μακρὰν πορείαν, καθ' ἣν φέρει ἐπ' ὤμων καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς βαρέα ἀντικείμενα. Ἀποστερεῖ αὐτὸν ὡσαύτως καὶ τοῦ ὕπνου, συντηρεῖ δὲ τὰς δυνάμεις του διὰ μεγάλων δόσεων οἰνοπνεύματος. Ὅτε, μετὰ τὴν τοιαύτην δοκιμασίαν, ὁ νέος εἰσέρχεται ὑπὸ τὸ ἀναστηματομέτρον εἶναι κατὰ 2, 3 πολλάκις δὲ καὶ 4 ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου βραχυτέρος τοῦ συνήθους. Ἀποτέλεσμα τῆς ὑπερβαλλούσης σωματικῆς κοπώσεως εἶναι ἡ σμίκρυνσις τοῦ σώματος.

Πᾶς ὅστις δὲν ὑποβάλλεται εἰς κόπους καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, διάγει δὲ μᾶλλον καθιστικὸν βίον, ὑφίσταται ἐλαχίστην τοῦ ἀναστήματος σμίκρυνσιν· τούναντιον δὲ πολὺ κοπιῶν, ὁ ἰστάμενος ἐπὶ πολλὰς ὥρας ὀρθίος εἶναι τὴν ἑσπέραν βραχυτέρος τοῦ συνήθους ἀπὸ 1—5 χιλιοστόμετρων. Οἱ στρατιῶται μετ' ἐπίπονον πορείαν εἶναι πάντες βραχυσωμότεροι. Κοπιῶν τὸ σῶμα καταπίπτει διότι πρῶτον κατηνάλωσε μέρος τοῦ ἐν τῷ σώματι λίπους, εἶτα διότι ἡ ἐλαστικότης καὶ ἡ στερεότης τῶν χόνδρων ἠλαττώθη. Ἐκτὸς δὲ ταύτης καὶ ἡ τῶν ἰνῶδων καὶ λιπιδῶν στερεότης μειοῦται. Διὰ τῆς στερήσεως δὲ τοῦ ὕπνου ἡ θρέψις γίνεται ἀτελῶς καὶ πᾶσαι αὐταὶ αἱ μικραὶ λεπτομέρειαι συνδυαζόμεναι ἐπιφέρουσιν αἰσθητὴν τοῦ σώματος σμίκρυνσιν. Διὰ τοῦτο πράγματι οὐδέποτε ἔχομεν ἀκριβῶς τὸ αὐτὸ ἀνάστημα καὶ ἐάν τις ἐπιθυμῇ νὰ γνωρίξῃ ἀκριβῶς τὸ ὕψος τοῦ σώματός του πρέπει νὰ μετρηθῇ ἅμα ὡς ἐγερθῆ τῆς κλίνης.

Τὸ ἀνθρώπινον ἀνάστημα αὐξάνεται, ὡς γνω-

ΒΑΣΙΛΙΚΑΙ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

στὸν, μέχρι τοῦ 25ου ἔτους. Παραδεδειγμένον ὑπὸ τῶν πολλῶν εἶναι ὅτι τὸ παιδίον κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του φθάνει εἰς τὸ ἡμισυ τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ ὅτι τὸ δριστικὸν ἀνάστημα κτᾶται μεταξύ τοῦ εικοστοῦ τρίτου καὶ τοῦ τριακοστοῦ ἔτους. Τὸ βᾶρος τοῦ ἀνθρώπου τότε εἶναι εἰκοσαπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ βάρους αὐτοῦ, τὸ δὲ ὕψος τοῦ σώματος τριπλάσιον τοῦ τῆς ἐποχῆς τῆς γεννήσεως. Τὸ νεογνὸν ἔχει κατὰ μέσον ὄρον ὕψος 490 χιλιοστέτρων. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἡ αὐξήσις φθάνει συνήθως μέχρις 0,20 τοῦ μέτρου ἢτοι περίπου εἰς τὸ 16ον τῆς ὅλης ἀναπτύξεως· κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 10 ἑκατοστ. ἀπὸ τοῦ τετάρτου ἢ πέμπτου ἔτους μέχρι τῆς ἡβῆς ἡ αὐξήσις ἀνέρχεται μόλις εἰς τὸ 21ον τῆς ὅλης ἀναπτύξεως. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι πάντες παριστᾶσι μέσους ὄρους, διότι ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ πρόωροι ἢ βραδεῖαι ἀναπτύξεις. Ὑπάρχουσι ἄτομα ὧν τὸ ἀνάστημα αὐξάνεται μέχρι τοῦ 25ου, τοῦ 30ου καὶ τοῦ 32ου ἔτους ἀκόμη.

Ἡ ἀνάπτυξις δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ διὰ τὰ δύο γένη. Κατὰ γενικὸν κανόνα, μέχρι τοῦ ἐνδεκάτου καὶ τοῦ δωδεκάτου ἔτους οἱ παῖδες εἶναι καὶ βαρύτεροι καὶ ὑψηλότεροι τῶν κορασίων ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡλικίας ταύτης ἡ ἀνάπτυξις χωρεῖ παρὰ τῷ γυναικείῳ φίλῳ μετὰ μείζονος ταχύτητος· εἶτα πάλιν ἀπὸ τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους οἱ παῖδες ἄρχονται ὑπερβαίνοντες κατὰ τε τὸ βᾶρος καὶ τὸ ὕψος τὰς παιδίσκας, αἵτινες παραμένουσι στάσιμοι.

Ἐν γένει τὸ ἀνάστημα διατηρεῖται σχεδὸν ἀναλλοίωτον ἀπὸ τοῦ εικοστοῦ πέμπτου ἔτους. Κατὰ τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος ἄρχεται ἐλαττούμενον. Ἡ μείωσις αὕτη εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς κυρτώσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης, παρατηρεῖται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀκμαιοτέρων καὶ εὐθυτενεστέρων γερόντων. Τὸ ὕψος τοῦ σώματος μειοῦται μέχρι 4, 5 καὶ 7 ἀκόμη ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Ἄνθρωπος ἔχων ἀνάστημα 1 μ. 70 ἐκ. κατὰ τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος ἔχει ἀνάστημα μόνον 1 μ. καὶ 63 ἐκ. Ἡ κατάπτωσις δ' αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἐπιπλατύνσεως τῶν λιπιδῶν μερῶν καὶ τῶν χόνδρων τῶν ἀρθρώσεων καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ἐκ τῆς μεταβολῆς τοῦ σχήματος τοῦ τραχήλου τοῦ μηροῦ. Ἡ γωνία ἢν σχηματίζει ὁ τράχηλος τοῦ μηροῦ εἶναι παρὰ τῷ ὀρίμῳ ἀνδρὶ 135° σχεδὸν· παρὰ τῷ γέροντι προσεγγίζει περίπου πρὸς τὴν ὀρθὴν γωνίαν, ἐξ οὗ φυσικῶς ἐπέρχεται μείωσις τοῦ ὕψους τοῦ σώματος.

Συμπεραίνοντες δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἀνάστημα ἡμῶν ὑφίσταται διαφορὰς ἀλλοιώσεις κατὰ τε τὸ διάστημα τοῦ βίου ἡμῶν καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας.

—x—

(Henri de Parville)

Ἡ Ρωσσία παρέχει εἰς τὸν αὐτοκράτορά της ἑτησίως φράγκα 48,000,000, ἢτοι φράγκα 4,000,000 κατὰ μῆνα. Χωρὶς δὲ νὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἰδιαιτέρας του κολοσσιαίας περιουσίας ὁ αὐτοκράτωρ δύναται νὰ ἐξοδεύῃ καθ' ἡμέραν φράγκα 125,000. Μετὰ τὴν Ρωσσίαν ἔπεται ἡ Τουρκία, ἣτις μεθ' ὅλας τὰς οικονομικὰς αὐτῆς δυσχερείας παρέχει κατ' ἔτος τῷ Σουλτάνῳ φράγκα 34,000,000. Ἡ Αὐστρία κατέχει τὴν τρίτην τάξιν, διότι ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῆς λαμβάνει ἑτησίως φρ. 19,000,000. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας 17,000,000. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας προικοδοτεῖται κατ' ἔτος με φράγκα 11,000,000 καὶ ἐν τούτοις ἐξοδεύει πολὺ ὀλιγώτερα τῶν ὧν λαμβάνει. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας λαμβάνει ἐπίσης ἑτησίως 11,000,000 καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας 8,000,000. Ὁ δυστυχὴς βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος ὁ Β' ἐλάμβανε κατ' ἔτος φρ. 6,200,000 καὶ εὐρίσκετο πάντοτε εἰς χρηματικὰς ἀνάγκας. Ὁ νῦν ἀντιβασιλεὺς λαμβάνει μόνον 300,000 κατ' ἔτος. Ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ἔχει ἑτησίως φρ. 4.600,000, ἀλλὰ παραπονεῖται ὅτι δὲν ἐπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Τί πρέπει ὅμως νὰ εἴπῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου, ὅστις ἀπολαμβάνει φρ. 4,200,000, καὶ ἐξοδεύει μεγάλα ποσὰ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ φιλοanthρωπικοὺς σκοποὺς; Ἡ ἐν Ἀφρικῇ ἔρευνα μόνον στοιχίζει αὐτῷ ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον. Ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας ἔχει κατ' ἔτος φρ. 3,800,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας 2,600,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας 2,400,000, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας, τοῦ ὁποῦ το κράτος εἶναι εἴκοσι καὶ ἑκατοντάκις μεγαλειότερον τῆς Δανίας, δεκάκις μεγαλειότερον τῆς Γερμανίας καὶ τὸ διπλάσιον τῆς Ρωσσίας λαμβάνει κατ' ἔτος 2,400,000 φρ. (Ὁ ἡγεμὼν οὗτος συγκαταλέχθη μεταξύ τῶν εὐρωπαϊῶν ἡγεμόνων, ὡς καταγόμενος ἐκ τοῦ Πορτογαλλικοῦ βασιλικοῦ οἴκου). Ὁ βασιλεὺς τῆς Βυρτεμβέργης λαμβάνει 2,000,000 φρ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ὀλλανδίας πρέπει νὰ ζῆ φειδωλῶς, διότι τὸ κράτος του παρέχει αὐτῷ μόνον φρ. 1,600,000. Ὁ μέγας Δουξ τῆς Βάνης 1,400,000, ἐνθ' ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων λαμβάνει φρ. 1,250,000 Ὁ βασιλεὺς τῆς Ρουμανίας λαμβάνει φρ. 1,240,000, ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας 900,000, καὶ ὁ πρῶτος ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας 600,000. Τὴν τελευταίαν τάξιν μεταξύ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης λόγῳ χρηματικῆς ἀπολαβῆς κατέχει ὁ ἡγεμὼν τοῦ Μαυροβουνίου, διότι προικοδοτεῖται παρὰ τοῦ λαοῦ του με μόνον 120,000 φράγκα κατ' ἔτος. Ἐν τούτοις ἡ Σλαβικὴ Προπαγάνδα τῷ παρέχει ἰδιαιτέρως ἀρκετὰ χρήματα πρὸς ἀξιοπρεπῆ

διατήρησιν τοῦ οἴκου του. Ἐν συνόλῳ οἱ Μονάρχαι στοιχίζουσιν εἰς τοὺς εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς στρωγγυλὰ 180,000,000, φράγκα.

Σ. Γ.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Τὸ σχολεῖον τῆς ζωῆς δὲν ἔχει παύσεις.

Ὁ θέλων σήμερον νὰ φθάσῃ ταχέως εἰς τὸν σκοπὸν του πρέπει νὰ βαδίζῃ διὰ τῶν γονάτων.

Μικροὶ τινες ἄνθρωποι, ὅπως φανῶσι μεγάλοι, ἀνέρχονται ἐπὶ ὑψηλῶν βάθρων. Ἄ! ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ὅσον ὑψηλότερα ἀνέρχονται τόσο μικρότεροι φαίνονται!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ἄλλοτε ἐν Πετρούπολει Ἄγγλος ἐπιτετραμμένος κόμης Βιτζζόουμ, ἐξέδωτο ἐσχάτως τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ, ἐν οἷς ἀπαντᾷ τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον Ἰωὺ γνωστὸν, ὁ Τσάρος Νικόλαος εἶχε τὴν μονομανίαν τῆς καταλύσεως τῆς ἐθωμανικῆς κυριαρχίας ἐν Εὐρώπῃ καὶ τῆς διαδοχῆς αὐτῆς ὑπὸ τῆς ρωσικῆς. Σχετικῶς πρὸς τοῦτο ὁ πρίγκηψ Μεττερνίχος διηγεῖτο ὅτι ἐν Μυγχενγράτζ συνεδαίρνει ποτὲ μετὰ τοῦ Τσάρου, εἶχε δὲ τὴν τιμὴν νὰ κάθηται ἀπέναντι τοῦ αὐτοκράτορος. Αἰφνης ὁ Τσάρος κύπτων πρὸς αὐτόν: «Πρίγκηψ, εἶπε, τί φρονεῖτε περὶ τῶν Τούρκων; ὁ ἄσθενης δὲν εἶνε διόλου καλὰ». Ἡ ἐρώτησις ἐξέπληξε τὸν Μεττερνίχον, ὅστις κατ' ἀρχὰς προβαλὼν τὴν κωφότητά ἐξ ἧς ἔπασχεν προσποιήθη ὅτι δὲν ἤκουσεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ αὐτοκράτωρ ἐπιμένων ἐπανέλαθε τὴν ἐρώτησίν του, ἐδέξασε νὰ ἀπαντήσῃ ἀντερωτῶν καὶ αὐτὸς τὸν Τσάρον: «Πρὸς τὸν ἱατρὸν ἢ πρὸς τὸν κληρονόμον ἀπευθύνεται ἡ ἐρώτησις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος;» Ὁ Τσάρος εἰσήγγασε καὶ οὐδέποτε πλέον εἶπέ τι περὶ τοῦ «ἄσθενοῦς». Ἄλλ' ἡ φράσις αὐτοῦ παρέμεινε παροιμιώδης προκειμένου περὶ τῶν Τούρκων, καίτοι λέγεται ὅτι εἰς ἐποχὴν προγενεστέραν πολὺ τῆς τοῦ Νικολάου διπλωματικὸν τι ἐγγράφον ἀποκαλεῖ τὴν Τουρκίαν «εἰτοιμηθῆσαντον ἄσθενη».

Ἐν Ρωσίᾳ κατὰ τὸν 16ον ἀπὸ Χριστοῦ αἰῶνα πᾶσα διανοητικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσις ἀπηγορεύετο κατ' ἀρχὴν ἐντελῶς εἰς τὰς γυναῖκας. Τὰ μόνα προσιτὰ εἰς ταῦτας βιβλία ἦσαν θρησκευτικὰ συναξάρια, βίοι ἁγίων, ἀφηγήσεις θαυμάτων καὶ ἱερῶν προσκυνήσεων. Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐκ τῶν εὐσεβῶν τούτων ἀναγνωσμάτων συγκινουμένη ἡ σύζυγος ἐζήτει τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον, ἢ καὶ νὰ διαλύσῃ πάντα συζυγικὸν δεσμὸν βιοῦσα ἐν ἀσκητικῇ ἐγκρατεῖᾳ, καθάπερ οἱ ἄγιοι τῶν ἀρχαίων χρόνων. Καθ' ὠρισμένας ἡμέρας

αἱ Ρωσίδες ἐδέχοντο τὴν ἐπίσκεψιν ἐπαιτούντων καλογήρων, ἢ, ὅπερ ἀπετέλει τὴν ἐκλεκτοτάτην τέρψιν, τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἐθελοβλακούντων. Οὕτως ἀπεκαλοῦντο ἐκεῖνοι οἵτινες, κατὰ γράμμα ἐρμηνεύοντες τὸν περὶ τῶν «πτωχῶν τῷ πνεύματι» μακχρισμὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπεκρίνοντο τὸν ἡλίθιον, ἐκουσίως ἐκτιθέμενοι εἰς τὰς ὕβρεις, τοὺς γέλωτας, τὰς αἰκίας, τοὺς ἐμπυτισμοὺς τοῦ ὄχλου. Ἦσαν εἰδὸς τι θρησκομανῶν γελωτοποιῶν, τῶν ὁποίων ὁ τύπος ἀνευρίσκεται ἐν τοῖς δυτικοῖς χρονικοῖς τοῦ 17ου αἰῶνος· συνέβαινε δ' ἐνίοτε νὰ καταλήξῃ ἡ προσποίηση βλακία εἰς πραγματικὴν παραφροσύνην. Εὐνόητος ἡ τέρψις τὴν ὁποίαν διέχεον οἱ παράδοξοι οὗτοι ἐπισκέπται ἐν τῷ περικλειστώ καὶ μονοτόνῳ βίῳ τοῦ γυναικωνίου.

Ὁσάκις δ' οἱ σύζυγοι προσεκάλουν εἰς τὰς οἰκίας των ὀρηστικούς καὶ ῥδικούς θιάσους, αἱ γυναῖκες ἐθεῶντο τὰς διασεδάσεις ταύτας κεκρυμμένα ὅπισθεν δικτυωτῶν περιφραγμάτων. Οὐαὶ δ' εἰς τὴν ἀποπειραθεῖσαν νὰ ὑπερβῇ τὸ περίφραγμα ἐκεῖνο! Ἐν γένει ὁ προορισμὸς τῆς ρωσίδος γυναικὸς ἦτο νὰ ζῇ, καθ' ἃ ἀνέφερε τὸ δημοτικὸν ἄσμα,

Πίσω ἀπὸ χίλιαις κλειδαρῖαις χίλιαις φοραῖς κλεισμένη.
Ὁ ἄνεμος δὲν ἠδύνατο νὰ πνεύσῃ, οὐδὲ ὁ ἥλιος νὰ λάμψῃ δι' αὐτήν, καὶ οἱ νεοὶ δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ τὴν ἴδωσιν οὔτε νὰ τὴν ἀγαπήσωσιν. Ὅπως δ' αὕτη ὑπερπηδήσῃ τὰ φράγματα καὶ θραύσῃ ταῖς κλειδαρῖαις ἐδέξασε νὰ ἐπέλθῃ τολμηρὸς ἐν τῇ μεγαλονοίᾳ καὶ ἀναιτιμίᾳ ἐν ταῖς ἀναμορφώσεσιν αὐτοῦ ὁ Μέγας Πέτρος.

Πάντες ἐτράφησαν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς ἀρχαιότητος, καὶ ἐκεῖνοι ἐτι οὐς οὐδόλως θὰ ὑπέθετέ τις. Ὁ μέγας Ρῶσος συγγραφεὺς Γκόγκολ ἀναφέρει περὶ τοῦ Τσάρου Νικολάου τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον Ἐδίδετο μέγας χορὸς ἐν τοῖς χειμερινοῖς Ἀνακτόροις ἡ αὐλὴ εἶχεν ἔλθῃ πρὸ πολλοῦ, καὶ ἡ μουσικὴ ἀνέκρουεν ἤδη τὰ ἐργαστικά μέλη, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἐφαίνετο. Πάντες ὑπέθετον ὅτι ὑπὸ κατεπειγούσης πάντως ὑποθέσεως ἀπησχολεῖτο. Τέλος ἐνεφανίσθη ἀφηρημένος. Διατί εἶχε βραδύνει; εἶχε λησμονήσῃ ὀλοσχερῶς τὸν χορὸν ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ἀναγνώσκων τὴν Ἰλιάδα.

Πᾶσα μελέτη, ἥτις δὲν καθιστᾷ ἡμᾶς ἀγαθωτέρους, δὲν εἶνε ἀξία τοῦ ὀνόματος φιλοσοφικῆς.

Καὶ ἐὰν ὀλόκληρον τὴν γῆν κατακλύσῃ ἡ ἀδικία, ἀρκεῖ ἡ δικαιοσύνη νὰ κρυθῇ ὑπὸ τὴν σκιάν χάρτου, ὅπως αὐξήσῃ καὶ ἀρωματίσῃ τρεῖς ὀλοκλήρους κόσμοις.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐργάζεται, ἢ δ' ἀσχολία του νὰ ἦ ὅσον εὐγενεστέρα τῷ ἐπιτρέπει ἡ φύσις αὐτοῦ, ὅπως δυνηθῇ νὰ ἀποθάνῃ μὲ τὴν πεποιθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸν ἐπὶ τῆς γῆς προορισμὸν του.